

חוברת

דף השבוע

מסכת כתובות חוברת

דף מד

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

הלכות הדף

הלכות הדף

נידון אחד בהלכה הנובע מלימוד הגמרא
על כל דף ודף

נערך ע"י
הרב אשר יעקב מילמן שליט"א

הלכות הדף

דף מד

בדין מי שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה

במשנה מובא דין נערה שהורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, שאם זינתה בימי האירוסין דינה בסקילה כמו בת ישראל, ואמנם מבואר בגמ' שדוקא לגבי סקילה דינה כבת ישראל אך לא לגבי קנס ומלקות. וכפשוטו משמע בגמ', שדינה כגירות, וחלה הגירות מדאורייתא אע"פ שבזמן הגירות היא היתה במעי אמה. ובהפלאה כתב להוכיח מכאן כשיטתו בסוגיא דגר קטן, שבכל גר קטן הגירות חלה מן התורה. [ואע"פ שאין זכיה לקטן, גירות שאני, שזו היא קדושת הגוף, וחל אפילו בדבר שלא בא לעולם].

ויש לעיין בדין אשה שהורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, לגבי כמה דינים:

א. לגבי אם היא מותרת להינשא לכהן. כפשוטו יש לאסור אותה לכהן, שהרי דינה כגירות שאסורה לכהן, ואין מעלה שלידתה היתה בקדושה. והאחרונים כתבו להוכיח מדברי הרמב"ם (הל' איסור"ב פי"ט הי"ב) שאסורה לכהן. שהרמב"ם כתב וז"ל, 'גרים ומשחררים שנשאו אלו מאלו, והולידו בת, אפילו לאחר כמה דורות, הואיל ולא נתערב בהן זרע ישראל, הרי אותה הבת אסורה לכהן, ואם נשאת לא תצא, הואיל והורתה ולידתה בקדושה'. ומשמע מדבריו, שדוקא בכה"ג לא תצא, משום שבין הורתה ובין לידתה היו בקדושה, אבל אם הורתה היתה שלא בקדושה, הדין הוא שתצא. וכתב הבית יוסף (אבה"ע סי' ז), דהיינו דוקא משום שגם הורתה היתה בקדושה, אבל אם הורתה היתה שלא בקדושה אפילו אם נשאת תצא, שהרי גירות אפילו פחותה מבת ג' פסולה לכהונה. אולם החלקת מחוקק (שם ס"ק כא) חולק על הבית יוסף בזה, וכתב שגם אשה שהורתה היתה שלא בקדושה, בדיעבד אם נשאת תצא, כיון שלידתה בקדושה בדיעבד מותרת לכהונה. והכרעת הפוסקים היא כדעת הרמב"ם והבית יוסף, עי' בשו"ת בציץ אליעזר (חי"ז סי' מז).

ב. לגבי ירושה. פסק השו"ע (חומ"מ סי' רפג סעי' א), שמי שהורתו היתה שלא בקדושה, אע"פ שלידתו בקדושה, אינו יכול לירש מאביו. וז"ל השו"ע, 'אפילו היה לו בן שלידתו בקדושה, מאחר שהורתו שלא בקדושה, אינו יורש את אביו, ולא אביו יורשו'. ופסק השו"ע עוד (שם סי' רעז סעי' ט), שבן כזה אינו מעכב לאחיו שנולד אחריו מלירש פי שנים. וז"ל השו"ע, 'ישראל שהיה לו בן מהשפחה או מהגויה, הואיל ואינו קרוי בנו, הבא לו אחריו מהישראלית בכור לנחלה ונוטל פי שנים'.

ג. לגבי פדיון הבן. פסק השו"ע (יו"ד סי' כ) שמי שהורתה היתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה חייב בפדיון הבן. וז"ל השו"ע, 'השפחה שנשתחררה ונכרית שנתגיירה כשהן מעוברות וילדו, אף על פי שהורתו שלא בקדושה, הואיל ונולד בקדושה חייב, שנאמר פטר כל רחם בבני ישראל, והרי פטרו רחם בישראל'. אך כתב השו"ע, שזהו רק אם לידתם היתה בקדושה, אך אם לידתם היתה שלא בקדושה, ואח"כ נתגיירו, אין להם דין פטר רחם. וז"ל שם, 'הנכרית והשפחה שילדו ואחר כך נתגיירו ונשתחררו וילדו אחר כך פטור שאין זה פטר'. ועיי"ש בט"ז (ס"ק יח) שכתב שזהו דלא כשיטת ר' יוסי דס"ל שגם בכה"ג נחשב כפטר רחם של ישראל וחייב בפדיון הבן.

סוגיית הדף

סוגיית הדף

סוגיא שלימה אחת
על כל דף ודף
עם העתקת מראי מקומות

נערך ע"י
הרב משה דרייפוס שליט"א

סוגיית הדף

דף מד

אם עיקר חיוב הקנס דמוציא ש"ר הוא להבת או להאב

גמרא:

אמר ר' יוסי בר חנינא המוציא שם רע
על היתומה פטור שנאמר ונתנו לאבי
הנערה פרט לזו שאין לה אב

תמצית הסוגיא:

בגמ' מובא שיטת ר' יוסי בר חנינא דס"ל דקנס דמוציא שם רע לא שייך גבי יתומה, [ודלא כשיטת רבא שחולק עליו בזה]. ומבארת הגמ' טעמו דריב"ח, דילף ליה מדכתיב 'ונתנו לאבי הנערה', ודייק מזה, דקנס דמוציא ש"ר שייך דוקא במקום דאיכא אב, אבל לא לגבי יתומה.

וכפשוטו, דין זה הוא חידוש הקרא, שמסברא אין טעם לחלק בין יתומה לבין סתם נערה, אלא דילפי' מקרא לפטור קנס גבי יתומה. אולם הרבה אחרונים כתבו לחדש, דאין זה גזירת הכתוב, אלא דריב"ח סובר מסברא דלא שייך קנס דמוציא שם רע ביתומה.

וביאר, דקנס דמוציא שם רע חלוק משאר זכות ממון שיש לה לבת, דגבי סתם זכות ממון, עיקר הזכות היא להבת, אלא שהאב זוכה בה ממנה, אבל לגבי הקנס דמוציא ש"ר אינו כן, אלא עיקר חובת התשלומין היא להאב עצמו ולא להבת.

והאריכו האחרונים לדון בחקירה זו, אם חיוב הקנס דמוציא ש"ר הוא להבת או להאב עצמו, והביאו כמה נפק"מ בזה, כמו שיתבאר.

תמצית מראי מקומות

עיקר חובת הקנס דמוציא שם רע

א. הפלאה ד"ה אמר

קאי על דברי ר' יוסי בר חנינא, דמוציא ש"ר על יתומה פטור, וטעמו, דכתיב 'ונתנו לאבי הנערה', ודרש, 'פרט לזו שאין לה אב'.

וביאר, שכיון שמוציא ש"ר שייך בנערה נשואה שכבר יצאת מרשות האב, ע"כ קנס זה חלוק מסתם שבח נעורים, דהתם הממון הוא של הבת, והאב זוכה ממנה, אבל לגבי מוציא ש"ר עצם חובת התשלומין היא להאב עצמו ולא להבת, וממילא ביתומה ליכא חיוב תשלומין כלל, כיון דאין לה אב.

ב. תוס' הרא"ש לט: ד"ה הואיל

הקשה, אמאי זוכה האב בקנס דמוציא ש"ר, והא הנערה כבר נשואה, ונישואין מוציאה מרשות אביה. ותירץ, שהתורה מחייבת הבעל לשלם להאב, משום שעיקר הקנס הוא בשביל גנאי האב, שבני אדם יאמרו עליו ארור האב שגידל בת כזו.

ומבואר דס"ל כהפלאה, שעצם חובת הקנס דמוציא ש"ר היא להאב עצמו ולא להבת.

ג. חי' רעק"א ד"ה אלא אי אמרת

קאי על דברי רבא, דאמר שמוציא ש"ר על היתומה חייב, והביא ראייה לזה מדאיצטריך קרא למעט גיורת ממוציא ש"ר, והא יתומה נתמעטה מקנס משום שאין לה אב, א"כ למה לי קרא למעט גיורת, והא אין לה אב.

והקשה רעק"א, הא צריך קרא לחדש שאין בעלה נענשה

במלקות אם הוציא עליה שם רע, דהא דנתמעטה יתומה ממוציא ש"ר, היינו רק מקנס אך לא נתמעטה ממלקות, שהרי ליכא דרשה למעט יתומה, אלא דקנס דמוציא ש"ר לא שייך גבי יתומה, שחובת הקנס היא להאב, והרי אין לה אב. [וכדברי הפלאה].

מת האב או בגרה

ד. יונת אלם סי' ג

חקר אם חובת הקנס דמוציא ש"ר היא להבת או להאב. והביא ראייה, שהחייב הוא להבת ולא להאב, דהא מבואר בגמ' שאם בא עליה הבעל ואח"כ נתיממה, [ואח"כ הוציא ש"ר], חייב בקנס, ומשלם להנערה, ואם נימא שחובת הקנס היא להאב ולא להבת, מדוע זוכה הבת בקנס.

ה. אבי עזרי הל' נערה פ"ג ה"ב

דן לגבי מי שהוציא ש"ר על נערה, ואח"כ בגרה, או אח"כ מת האב, [קודם העמדה בדין], האם זוכה הבת בתשלומי הקנס או לא. וכתב, שאם נימא שעיקר חובת הקנס היא להאב ולא להבת, לפי"ז מסתבר שבכה"ג אינה זוכה בקנס.

אך הקשה על צד זה קושיא עצומה, מהא דמקשה הגמ' על ריב"ח מדדרשי מ'ואם מאן ימאן' לרבות יתומה לקנס דמפתה, ונקטה הגמ' דה"ה במוציא ש"ר כמו שביאר רש"י, ולכאו' תמוה, דלא דמי כלל, דגבי מפתה עיקר הקנס הוא להבת, ולכך יש קנס גם ביתומה, משא"כ גבי מוציא ש"ר, שעיקר הקנס הוא להאב, בזה יתכן דליכא קנס ביתומה.

לוקה ומשלם

ו. משך חכמה דברים כב, יז

כתב לדייק מלשון הפסוקים, דמתחילה כתיב שהבעל 'שם לה עלילות דברים', אבל כשבא האב בפני ב"ד כתיב 'והנה הוא שם עלילות דברים', ולא כתיב 'שם לה'.

וביאר, שהבעל הוציא ש"ר על אשתו, ולכן כתיב 'שם לה', אך האב בא לטעון על הש"ר שיצא עליו, שהוא מסר בתו לזנות, ולכן לא כתיב 'לה'.

ועפ"ז ביאר הטעם דגבי מוציא ש"ר נענש הבעל בקנס ובמלקות, ולא אמרי' כל הלוקה אינו משלם, משום שנחשב מלקות לזה ותשלומין לזה, שהמלקות באה על הוצאת ש"ר על הבת, אך הקנס בא על הוצאת ש"ר על האב.

ז. גבורת ארי מכות ד:

הקשה, היאך למד ר' מאיר ממוציא ש"ר שבכל התורה כולה אדם לוקה ומשלם, [ודלא כרבנן דס"ל אין אדם לוקה ומשלם], הא זהו מלקות לזה ותשלומין לזה. [כדברי המשך חכמה].

ח. שיעורי ר' שמואל מכות אות רד-רו

האריך בדברי הגבורת ארי, וגם בעיקר נידון הנ"ל, אם חובת הקנס דמוציא ש"ר היא להבת או להאב עצמו.

ליתר עיון,

חידושו של התוס' רי"ד

ט. תוס' רי"ד ד"ה אמר ר"ח

הקשה כקושיית התוס' הרא"ש, מדוע זוכה האב בקנס דמוציא ש"ר, הא כבר יצתה הנערה מרשות אביה ע"י הנישואין. וכתב לתרץ חידוש עצום, 'י"ל לאו דליהוי דידיה, אלא שיעשה מהן סגולה לבתו, שלא יזכה בהן בעלה'.

ורבים תמהו על דבריו. האבי עזרי (מובא לעיל) כתב, שאין זה אלא דברי תימה ואין ספק שאין זה מהתוס' רי"ד, והאג"מ (אהע"ז ח"א סוסי' קעג) כתב דודאי נפל איזו טעות בדברי בתוס' רי"ד. אמנם באמת התוס' רי"ד אינו דעת יחיד בזה, דמצינו גם במושב זקנים על התורה (דברים כב, יז) שכתב כדבריו. וכ"כ גם בספר בית אהרן.

סוגיית הדף

ספר

כתובות פרק רביעי

הפלאה

קפא

להקשות דילמא באמת ממעטי מבישראל אפילו הורתה ולידתה בקדושה אף שיש לה אב וקרא דומתה לרבות אין לה אב וי"ל דמקשה לכ"ע אפי' למ"ד דלא בעינן קרא כדכתיב אך אחתי קשה לפמ"ש התוס' לקמן ד"ה ואימא לרבות וכו' דבחליצה באמת ממעטינן מבישראל אפי' הורתה ולידתה בקדושה משום דמייתר קרא א"כ יש להקשות אליבא דאמת מנ"ל לרבות מומתה הורתה שלא בקדושה הא איצטריך לרבות אין לה אב דאי לא הוי כתיב ומתה ה"א דבעי קרא כדכתיב ובאמת הוי צריך לאוקמי בישראל למעט הורתה ולידתה בקדושה דיש לה אב לכך איצטריך ומתה לרבות אין לה אב ממילא מוקמינן מיעוט דבישראל להורת' שלא בקדושה אבל הורתה בקדושה ישראל מעליא הוא כיון דלא מייתרא וצ"ל דלא אלים כל כך סברת דבעי קרא כדכתיב למידחי סברת דהורתה בקדושה ישראל מעליא הוא וממילא הוי מוקמינן מיעוטא דבישראל להורתה שלא בקדושה אפי' אי לא הוי כתיב ומתה וכן צ"ל לק' בהא דקאמר רבא דמוציא שם רע על היתומה חייב קנס מדתני בתולת ישראל וכו' ולא אמרינן דממעט בתול' גיור' שהיית' הורת' ולידת' בקדושה דיש לה אב כדממעט' גבי חליצה. אבל אין לה אב בל"ז אין לה קנס דבעי קרא כדכתיב. ולפי מ"ש א"ש דסברא זו דהורתה בקדושה ישראל מעליא הוא אלימא טפי ומסתבר טפי למדחי דלא בעי קרא כדכתיב. ודוק:

דף תד נ"ב דאמר קרא ומתה וכו'. כבר כתבנו לעיל דף י"א דמהכא משמע דגירות קטן הוא מן התורה משום דזכות הוא לו ואע"ג דקיי"ל המזכה לעובר לא קנה. מכל מקום גירות שאני דהוי קדושת הגוף וחל אפי' על דבר שלא בא לעולם כמ"ש שם ולקמן דף נ"ט ע"ב. ולפ"ז נראה דא"ש הא דמקשה ואימא לרבות הורתה ולידתה שלא בקדושה. ולא קאמר ואימא לרבות אפי' הורתה ולידתה שלא בקדושה דלפמ"ש דהא דמהני גירות בעובר נפקא מהאי קרא. א"כ אי נימא דקרא אתי להורתה ולידתה שלא בקדושה. וממילא יש לומר דלא מהני גירות בעובר כלל מדאורייתא. ובוה מתורץ קושי' התוס' בר"ה ואימא לרבות הורתה ולידתה שלא בקדושה וכו'. תימא אדרבא אית לן לאוקמא בדדמי. ולפי מ"ש שפיר פריך דדילמא קרא מיירי בהורתה ולידתה שלא בקדושה. ומנ"ל דמהני גירות בעובר וע"ז משני א"כ בישראל מאי אהני לי' דאין לומר דבישראל ממעט הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה. דכיון דליכא למעוטי אלא מטעם דלא הוי גירות בעובר. אם כן לא שייך למעט סקילה מבישראל דהא לא תפסי בה קידושין. ואינה ארוסה כלל. וק"ל:

תוס' ד"ה ואימא לרבות וכו'. ואומר ר"י כיון דהורתה וכו'. לכאור' משמע מדבריהם דבן גר וגירות שהורתה ולידתה בקדושה פסול לדון לבן גר וגירות כמותו. דאל"ה דילמא בישראל אתי לרבו' דבעי אמו מישראל ממש. מיהו י"ל דכיון דאי אפשר לומר למעט הורתה שלא בקדושה כמו הכא ממילא מוקמינן באביו מישראל ממש דמתחיס אחריו

ודומיא דכהונ' כדא"י בקידושין דף ע"ח וכמ"ש התוספ' ביבמות דף ק"ב ע"ש אבל בשאר דיני' י"ל דבן גרים יכול לדון לבן גרים כמותו אפי' אינו אמו מישראל ממש אבל מלשון התוספות שכתבו וקרינן בהו עליך משמע דבעי אמו מישראל ממש. וכן משמע מדברי התוס' להדיא ביבמות שם. ומלשון הפוסקי' בי"ד סי' רס"ט ובח"מ סימן ז' לא משמע כן. וצ"ע:

שם בגמרא אמר ריב"ח המוציא שם רע על היתומה וכו'. לכאורה היה נראה לי שהטעם בזה דאע"ג דליכא יתורא דאיצטריך לגופי' דקנסא לאבי' דליכא למילף מקנס דאונס ומפתה דהתם היא ברשות אבי' וזכותה לאבי'. משא"כ הכא במוציא שם רע שכבר נשאת ויצאה מרשות אבי' לכל מילי. מ"מ י"ל דאדרבא היא הנותנת כיון דע"כ הא דהקנס לאבי' לאו משום זכות שיש לו בבתו דכבר נשאת. אלא ע"כ מעיקרא דאבוה הוא ולא מינה דידה קזכי דכי היכי דאמרה תורה אם אמת הי' סוקלין אותה על פתח בית אבי' כדי לביישו ולומר ראו גידולים שגדלת' ה"נ אם שקר הי' מחויב ליתן לו קנס וממילא דביתומה לא מצינו בקרא חיוב קנס כלל. וע"ז מקשה מאם מאן ימאן דכתיב במפות' דג"כ א"ל דאבו' מינה דידה קא זכי דהא מפותה מחלה וע"כ דמעיקרא דאבוה הוא כדאמרינן לעיל דף ל"ט ע"ב דידה היא דאבוה הוי ואפ"ה קאמרי' לרבות יתומה לקנס (והיינו כשאומרת בפירוש שאינה מוחלת כמ"ש התוספות בסנהדרין דף ע"ג. אינן בקטנה לרבנן דר"מ. אינן כמ"ש לעיל דף מ' ע"א דאם נתרצית לו אדעתא שישאנה ואח"כ חזר בו לא שייך מחילה). וממילא דמתורץ בזה קושיות התוס' ד"ה המוציא וכו'. ממתניתין דר"פ אלו נערות דגירות פחותה מבת ג' יש לה קנס. (וה"ה דה"מ להקשות ממתניתין דלעיל דף מ' יתומה שנתארסה ונתגרשה האונס חייב. ואפשר משום דה"מ למדחי דמיירי בבושת ופגם). ולפמ"ש א"ש דמאונס לא קשה מידי דיש לומר דמינה דידה קא זכי. ובר"פ אלו נערות מיירי באונס. ובוה נ"ל דיש לתרץ ג"כ קושי' התוספות ממתני' דידן משום דבאמת כתבנו לקמן דף מ"ו בשיטת הרמב"ם דקרא דמוציא שם רע מיירי כשבעל ולא מצא בתולים כמשמעו וסיפא דקרא ואלה בתולי בתי מפרש כשירי בתולים דהיינו שהחמו העדים. אם כן כיון דקיי"ל דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה הוי לי' מקח טעות לענין כתובה. אלא דצריכה גט משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וקידשה בכיאה מ"מ היא עדיין ברשות אבי' דביאה אירוסין עושה. ושפיר יש לומר אף במוציא שם רע דאבי' מינה דידה קא זכי. א"כ יש לומר דריב"ח ס"ל כרבנן דרבי אליעזר בן יעקב וקרא מיירי בלא בעל דלא שייך כל זה. וכיון שהשיאה אינו ברשותו כבר. וממילא דאין להקשות ממתניתין די"ל דאתיא כרבי אליעזר בן יעקב דמוקי בבעל ושפיר י"ל דיתומה יש לה קנס. ואין להקשות דאם הוא מטעם זכות בתה למה לי קרא דהוי דאבוה. נילף מקרא דאונס זה אינו דהא עכ"פ ארוסה היא ובקנס דאונס אם נתגרשה קנסא לעצמה. ודוק היטב. ועיין מ"ש לקמן דף מ"ו בזה:

תוספות הרא"ש, ורש"י מהר"ק משמ"ק ובת"י

[דף לט ע"א - מ ע"ב]

תוספות הרא"ש

בנשים משוכחת ומפרש בגמ' משום דנשים לא בנות הרגשה ניהו פ"י אין בנות איסור הרגשה משום דאין מצוות על פרייה ורביה אין אסורות נמי בהשחתת זרע, לכן נראה לפרש צריכות לשמש במוך מפני הסכנה, או אי נמי נוכל לקיים פרש"י אפי"ם שנשים אין מצוות בהשחתת זרע מי"מ אין לה להשחתת זרע האיש אם לא מפני הסכנה, ולא דמי לקטנה ואילונית דאפי"ם דלאו בנות בנים ניהו המשמש עממן אין בו משום השחתת זרע דשאני התם דדרך תשמיש בכך והוא נמי אם היה נותנת המון לאחר תשמיש לא היה בו צד איסור, אבל בשמעתא קמיאת דכל היד מוכיח שנותנת המון קודם תשמיש, חילקך שאר נשים אסור דהוי כוורע ע"ה העצים ועל האבנים.

שוא תנשה ועברה סנדל, פרש"י שמא התעבר עובר שני ופחות הראשון את צורת השני, ובפרק ל' דמ"א מ"א תיפוק לי שהיא יכולה לעכב ואלא דאם מאן מאן תיפוק לי שהיא יכולה לעכב ואלא יהא חוטא נשכר כדאמר אביי בסמוך ואפי"ם רבא אית ליה הכא האי טעמא דלא יהא חוטא נשכר כיון דלא משלם קנס אם ישאנה, וי"ל דמריה בעברה וקטנה והא דאיצטריך לרביי מרקא שנייה לענין שמשלם קנס כשהיא מאמנת אפי"ם שנישאת לו וכי האי גונא פרש"י בפ"ב דקדושין.

אם מאן ימאן מי"מ, וא"ת והא לקמן בפ' נערה מרבין יתומה לקנס מאם מאן ימאן, וי"ל דא"כ לכתוב רחמנא או מאן מאן או ימאן ימאן מדכתיב מאן ימאן ש"מ תרתי כדאמר ר' אבהו א"כ לכתוב רחמנא המצא המצא או המצא המצא וכן בפ' החובל לכתוב רחמנא ורפא ורפא או ירפא וירפא.

ש"למא איהי כתיב ולו תחיה וכו' אלא אביה מנלן, וא"ת מכדי אונס ומפתה מימנא גמרי מהדרי להא מילתא נמי ונימרו מהדרי כדפרין בסמוך, וי"ל דלת לן לתימנר להאי מילתא כיון שמענין שהם חלוקים ברבוי זה דאונס שותה בעצמו ומפתה אינו שותה בעצמו ועוד מרתב רחמנא שהיא יכולה למאן משמע מינעו אבל לא אביה דאי לא הכי נישתקף קרא מניה ונימרו מהדרי.

אמר אביי שלא יראה חוטא נשכר, וא"ת מי שמתה נמי למת לי קרא תיפוק לו א"ת מי שאלא יהא חוטא נשכר, וי"ל דגבי מאנס דמשלם קנס בכל ענין אף אם ישאנה דין הוא שימאן האב ולא יתן לו כחו משום שלא יהא חוטא נשכר משום דאין אנו מפרסין ממנו אלא האשה אבל במפתה שאם ישאנה יהא פטור ואם לא ישאנה יהא חייב לא היה לנו לומר שימאן האב להפסידו האשה והקנס. (פ"י לעשות בו שני דברים, שאין חוטא נשכר אלא בדרך אחד, והו סברת ר' חזקיהו).

רבא אמר ק"ו, וא"ת א"כ מאן ירדה נמי לרף בהאי ק"ו ולמה לי למרדשה מלו תהיה לאשה, וי"ל אי לא דרשינן ליה מולת תהיה לאשה לא הוה ילפינן כלל ק"ו דכיון דאונס שותה בעצמו הוה אמנא גזירת הכותב היה שאין חותה מהם יכול לעכב כדאמר אביי בסמוך, אבל השתא דכתיב ולו תהיה לאשה דגלי קרא שהיא יכולה למאן מעתה ילפינן שפיר אביה למיאון דמיא ירדה בק"ו מפתה.

טעמא מאי תקינו לה רבנן בתובה, ואפי"ם שכתוב בתולה לפרוש רות דאורייתא זאת בעולה היא, ומיהו תימה דקא פסיק ותני אין לה עליו כלום לא שגא אנסה כדרכה ולא שגא אנסה שלא כדרכה ובשלא כדרכה בתולה גמורה היא אפי"ם לענין קנס וכי"ש לענין כתובה, ונראה לי דלא קשה דהכא בין ל"י יוסי בין לרבנן מדאורייתא אין לה כתובה דכתיב כסף ישקול כמותה הבתולות אלמא כסף קנסה עומד במקום מותר בחיליה ולא פליגי הכא אלא מדרבנן ורבנן סברי לא תקנו הכא כתובה דמה טעם תקנו רבנן כתובה במקום שתקינו גזון בבעולה, וא"ת כיון דטעמא דתקינו רבנן כתובה משום שלא תהא קלה בנינו להוציאה אלמנה אמאי תקינו לה רבנן כתובה (פ"י) דבשלמא גרושה שהיתה קלה בעיניו להוציאה יתן לה כתובה אלא אלמנה שפת למת, וי"ל מלת שהוצרכו רבנן לתקן בגרושה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אלמנה אמאי תקינו נמי לאלמנה משום חניא, וא"ת אמאי קתני מת יצא כסף קנסה ככתובתה ליתני אין לה עליו כלום כדקתני רישא, וי"ל דנתון טעם לרבך שלא תאמר אמאי אין לה עליו כלום התינה גרושה (פ"י) שגרושה) שלא תקנו לה אלא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולא תני

דף לט ע"ב

אין יי אלא אביה היא עצמה מנין, תימה במאי מיירי אי בקטנה היאך יכולה לעכב היאיל והאב רוצה והא יכול לקבל קידושה בעל כרחיה ולקדשה לכל מי שירצה ומאי שנא ליה, וא"ת בשאין לה אב או שבגרה אחרי כן מאי צריך להאי קרא דאם מאן מאן תיפוק לי שהיא יכולה לעכב ואלא יהא חוטא נשכר כדאמר אביי בסמוך ואפי"ם רבא אית ליה הכא האי טעמא דלא יהא חוטא נשכר כיון דלא משלם קנס אם ישאנה, וי"ל דמריה בעברה וקטנה והא דאיצטריך לרביי מרקא שנייה לענין שמשלם קנס כשהיא מאמנת אפי"ם שנישאת לו וכי האי גונא פרש"י בפ"ב דקדושין.

אם מאן ימאן מי"מ, וא"ת והא לקמן בפ' נערה מרבין יתומה לקנס מאם מאן ימאן, וי"ל דא"כ לכתוב רחמנא או מאן מאן או ימאן ימאן מדכתיב מאן ימאן ש"מ תרתי כדאמר ר' אבהו א"כ לכתוב רחמנא המצא המצא או המצא המצא וכן בפ' החובל לכתוב רחמנא ורפא ורפא או ירפא וירפא.

ש"למא איהי כתיב ולו תחיה וכו' אלא אביה מנלן, וא"ת מכדי אונס ומפתה מימנא גמרי מהדרי להא מילתא נמי ונימרו מהדרי כדפרין בסמוך, וי"ל דלת לן לתימנר להאי מילתא כיון שמענין שהם חלוקים ברבוי זה דאונס שותה בעצמו ומפתה אינו שותה בעצמו ועוד מרתב רחמנא שהיא יכולה למאן משמע מינעו אבל לא אביה דאי לא הכי נישתקף קרא מניה ונימרו מהדרי.

אמר אביי שלא יראה חוטא נשכר, וא"ת מי שמתה נמי למת לי קרא תיפוק לו א"ת מי שאלא יהא חוטא נשכר, וי"ל דגבי מאנס דמשלם קנס בכל ענין אף אם ישאנה דין הוא שימאן האב ולא יתן לו כחו משום שלא יהא חוטא נשכר משום דאין אנו מפרסין ממנו אלא האשה אבל במפתה שאם ישאנה יהא פטור ואם לא ישאנה יהא חייב לא היה לנו לומר שימאן האב להפסידו האשה והקנס. (פ"י לעשות בו שני דברים, שאין חוטא נשכר אלא בדרך אחד, והו סברת ר' חזקיהו).

רבא אמר ק"ו, וא"ת א"כ מאן ירדה נמי לרף בהאי ק"ו ולמה לי למרדשה מלו תהיה לאשה, וי"ל אי לא דרשינן ליה מולת תהיה לאשה לא הוה ילפינן כלל ק"ו דכיון דאונס שותה בעצמו הוה אמנא גזירת הכותב היה שאין חותה מהם יכול לעכב כדאמר אביי בסמוך, אבל השתא דכתיב ולו תהיה לאשה דגלי קרא שהיא יכולה למאן מעתה ילפינן שפיר אביה למיאון דמיא ירדה בק"ו מפתה.

טעמא מאי תקינו לה רבנן בתובה, ואפי"ם שכתוב בתולה לפרוש רות דאורייתא זאת בעולה היא, ומיהו תימה דקא פסיק ותני אין לה עליו כלום לא שגא אנסה כדרכה ולא שגא אנסה שלא כדרכה ובשלא כדרכה בתולה גמורה היא אפי"ם לענין קנס וכי"ש לענין כתובה, ונראה לי דלא קשה דהכא בין ל"י יוסי בין לרבנן מדאורייתא אין לה כתובה דכתיב כסף ישקול כמותה הבתולות אלמא כסף קנסה עומד במקום מותר בחיליה ולא פליגי הכא אלא מדרבנן ורבנן סברי לא תקנו הכא כתובה דמה טעם תקנו רבנן כתובה במקום שתקינו גזון בבעולה, וא"ת כיון דטעמא דתקינו רבנן כתובה משום שלא תהא קלה בנינו להוציאה אלמנה אמאי תקינו לה רבנן כתובה (פ"י) דבשלמא גרושה שהיתה קלה בעיניו להוציאה יתן לה כתובה אלא אלמנה שפת למת, וי"ל מלת שהוצרכו רבנן לתקן בגרושה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אלמנה אמאי תקינו נמי לאלמנה משום חניא, וא"ת אמאי קתני מת יצא כסף קנסה ככתובתה ליתני אין לה עליו כלום כדקתני רישא, וי"ל דנתון טעם לרבך שלא תאמר אמאי אין לה עליו כלום התינה גרושה (פ"י) שגרושה) שלא תקנו לה אלא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולא תני

תוספות הרא"ש

מפיק לה, אלא במת למת נשתנית משאר נשים כיון דתיקנו רבנן כתובה לאלמנה משום חניה והאי טעמא שייך נמי הכא, אפי"ם שלא תקנו בעלמא אלא אנב שתקנו לגרושה והכא אין לה לגרושה מיהו וזו דשייך בהו חניה כמו בשאר אלמנות אין לנו לשנותה משאר אלמנות, חילקך הוצרך לטעם זה דיצא כסף קנסה בכתובתה ולא חשו אם אין לה כתובה.

דף מ ע"א

לו מדענה, וא"ת ולו תהיה לאשה נידושה נמי לו מדענה וכי תימא משום דכתיב לא יוכל לשלחה כל ימיו הי"מ היכא שכבר נשאה, וי"ל דאין סברא לומר שיכנס מדענה כיון דאם נשאה לא יוכל לשלחה, ועי"ל משום דולו תהיה לאשה אאיתא קאי שהיא מהווה עצמה לו חילקך לו תהיה מדענה משמע אבל ימהרה לו אנברא קאי חילקך לו מדענה משמע.

וניתי עשה ונידוהי לא תנשה, לאו אומצא בה ערות דבר קאי (פ"י שלאחר שאנסה וכנסה נזנה אז יש לו להוציאה) דהתיא אית בה לאו ועשה כדאיתא בפ"ק דיבמות לא יוכל בעלה נגי אחרי אשר הוטמאה לרבות טוטה שנסתרה לאוקימו עליו בלאו ודרשינן נמי ונטמאה ונטמאה חד לבעל וחד לבעול הרי לאו ועשה, אלא פריך אאינה ראויה לקיימה, וא"ת מאי פריך ולויתו עשה ולויתו לא תנשה והא תנתי קרא קאמר ולו תהיה לאשה אשר הראויה לו ובשאינה ראויה ליכא עשה כלל, ואי מפרש ולו תהיה לאשה מדעתה א"כ ליתיה לעשה כלל כדקא משני ומאי קא פריך, וי"ל דלעולם ס"ד דפרושה דמנתי הוי כדמסקינן דלו תהיה לאשה מדעתה משמע ואי אמרה לא בעינא ליה לא איתיה לעשה כלל חילקך לא דחי, והשתא פריך מ"מ נתי עשה ונתי לא תנשה אפי"ם דאי אמרה לא בעינא ליתיה לעשה מיהו כי אמרה בעינא ליתיה דלא מסיק אדעתיה דאין עשה דוחה את לא תנשה אלא כגון מילה בברית, אי נמי י"ל דהכי פריך כתיבי לאוין הוה לן ללימיר דלידוהו ונקי קרא דולו תהיה דמשמע הראויה לו בחיובי כריתות דוקא, דסד"א שמוהו לנושאם הואיל ואיתרבו לקנס מהבתולות ומהנזורה אימא איתרבו נמי לנישואין דמקרא משתמע היכא דאיכא קנס איכא נישואין אבל חייבי לאוין אימא נידוהו דאית עשה ודחי לא תנשה.

כגון מילה בברית, אומר ר"ת דהא דנקט בכל דוכתא כגון מילה בברית לסימנא בעלמא נקטיה דהא בקוצץ בהרתו איכא עשה ולא תנשה דכתיב השמר לעשות (פ"י) השמר לאו, ולעשות עשה) לאו לישנא בפרק ר' אליעזר דמילה ולא איתיה אלא משום דכתיב בשר (פ"י) בשר ערלת) ודרשינן אף במקום בהרת קוץ, וא"ת הא דאמרין בכל דוכתא אין עשה דוחה את לא תנשה ועשה נימנר מהכא דדחי, וי"ל מה למילה שכן כותבו עליה י"ג בריית.

כגון כליאם בצצית, וא"ת הא אפשר לקיים מצוות ציצית בלא כליאם שילבש טלית של צמר, וי"ל הותרה לא אסרה ללבוש טלית של פשתים, ויכא שיש לו טלית של פשתים אי אפשר לקיים ציצית בלא כליאם.

אף נערה שנתארסה ונתגרשה לעצמה, וא"ת ולייתו עברה שנתארסה ונתגרשה ולא ליתו יתומה כלל, וי"ל דנקט יתומה כדי שלא תתמה אמאי מפתח פטור חלא קנסה לאביה להכי נקט יתומה שנותן טעם לרבר להכי מפתח פטור שהיא כיתומה דנקטה לעצמה, וא"ת מגילה האי דיוקא אודיבה אימא דנקט יתומה למירוק הכי טעמא דהיא יתומה ולכן מפתח פטור הוא שאינה יתומה אפי"ם מפתח חייב דקנסה לאביה, וי"ל כל זמן דמענין לאצרכי מתיני לגופה לית לן למימר לדיוקא אתא.

אמר רב אילימא כ"י אלעזר, הא דלא מסיק הלכת כ"י עקיבא משום דתנאי פליגי איליבא דר' עקיבא והוי צריך להאריך ולומר הלכת כ"י עקיבא דמתני.

דף מ ע"ב

אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה, ברישא הוה

ליה למימר שלא כדרכה אלא כך דרך התלמוד משום שהוצרך לומר שלא, נקט ברישא כדרכה, כמו שמענין לעיל לתנא דבי חזקיה דקתני בין מתכוין בין שאינו מתכוין והוה ליה למיתני שאין מתכוין ברישא שאינו פשוט כל כך שהיא פטור כמו מתכוין כמו דקתני בן שנגג בין מויד בין דרך ירידה לדרך עלייה אלא כך דרך התלמוד כל מקום שצריך לשנות הן ולא נקט הן ברישא.

יאמרו בעי שלימה חמישים, י"מ בעל שלימה בעלמא כדרכה, בעל פנומה כגון זה שבא עליה כדרכה והיא כבר נבעלה שלא כדרכה, וכן משמע מתוך פרש"י, ומשמע לפרוש זה דלא מוחיב קנס אבעולה שלא כדרכה מדלא פירש הכל באשה אחת ואותו שבעל כדרכה והיא כבר פנומה ישלם פחותו שבעל תחלה שלא כדרכה, וכן משמע מתוך שמעון דאי מוחיב והוא י"מ שלימה חמישים קאי אחתו דבא עליה שלא כדרכה א"כ הוה ליה למיתני באו עליה שנים שלא כדרכה, כדרכה, ומיהו ע"כ אמת הוא דמחייב קנס אביאה שלא כדרכה כדאיתא בהתיא בפ"ק דקדושין באו עליה עשה בני אדם ועדיין היא בתולה פ"י שלא כדרכה הראשון בסקילה וכולן בחנק וקאמר התם מודה רבי לענין קנס דכולו מחייבי, וכן משמע בהבא על יבמתו בני הא דתניא ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פוט לאלמנה לכ"ג ופרך היכי דמי אילמא כדרכה מאי איראי משום אלמנה תיפוק לי משום בעולה אלא לאו שלא כדרכה אלמא יש קנס אפי"ם כדרכה, והאי לאל נקט הכא שכאן עשה שני בני אדם שלא כדרכה לרבותא נקט אפי"ם דבא עליה אחד שלא כדרכה ואחד כדרכה אפי"ם הכי תמיאה למה ישלם האחרון כמו הראשון וכישי דאם באו עליה שנים שלא כדרכה דהוי טעם שפ.

ואיכא צרידה, (וא"ת תיפוק לי משום דאיתקש לקנס כדפרשיתא לעיל, וי"ל דהיינו דוקא בתר דידענין שהם לאב מקשינן ליה לכל דינא אבל משום ההיא הקיטא לא בעינן מניה למיתבניהו לאב. וא"ת תיפוק לי דלאביה הוה מרקא יתיב מפתח דא לדידה אמאי יתיב מפתח מדעתה עבר דהכי דייק לקמן בירש עברה שנתפתחה, וי"ל דילמא מפתח לא יתיב בברית באונס כתיב.

דאי בעי מ"ה, **למנוזל ומנוכה שהין**, וכוון שהקדושין שלו דין הוא שהיא הפגם שלו שהרי פיתחה מכספה ולא ימצא קדושין גדולים, ולאו דוקא נקט מנוכה שהין אלא מפני שהוא נתון קדושין גדולים ויש הפגם גדול כדבר. וא"ת ויוליף ממעשה יריה (פ"י) מה מצי לאביה אף בושע ופגם כן, שאני החם דקא מיתונא מניה כדאיתא בירש פ"ק דקדושין, ומקדושין ליכא למילף דמעלמא קאנתו לה, ומתווייהו נמי לא דכתבה בנזפה שאני.

כמה דרובא רוצה ליקח שפחה לעבדו, וא"ת וכי אשה שהיא ממשפחה גדולה אינה נפסלת בפגמה אלא שיה פגם שפחה שנישאת לבעל ומה שהיא היא זו, וי"ל דלא שפחה שבעולל לפי מה שהיא שיימיה לן לה בענין זה, והי"ק רוצין כמה אדם רוצה ליתן בין בתולה לבעולה אם היה רוצה להשיאו אשה חשובה כזאת הנפגמת וא"כ אין הפגם דכדבר והאי דנקט שפחה אורחא דמילתא נקט שאין אדם רגיל להשיא לעבדו דב מלכים ומיהו דב מלכים נמי כבי האי גונא שיימיהו כדפרשית.

אמר רב יהודה אמר רב וכו' **דברי ר' מאיר**, רב אלפס פסק דלית הילכתא כ"י מאיר והביא ראה מדרקתא אמר ריש לקיש הנזעים שם רע על הקטנה פטור שאמרי נתון לאבי הנערה נערה מלא דבר הכתוב למדוך שכל מקום שאמרי נערי אפי"ם קטנה במשפחה אלמא כרבנן סבירא ליה ועוד הכי ראויה אחרות, וה"ר אברהם אב כ"ד פסק כ"י מאיר דסחם לן תנא גמא ובפ"ק דחולין (כ"ו ב) כותיה והא דריש לקיש לטעמיהו דרבנן קאמר ולגלווי טעמיהו קא מיתיה לה, וכן פסק ר"ח כ"י מאיר.

כתב מורי ג"ר בפסקי ברכות איכא מ"ד הלכה כ"י משום דסחם מתניין כותיה ואנן לא סבירא לן לה, אלא דהא אמר רב יהודה אמר רב וכו' דברי ר"מ אבל תכמים אומרים אלמא דייחידא היא ולית הלכתא כותיה ובכל דוכתא שאמרי האמורא זו דברי פלוני משמע וכו' ולא סבירא ליה עד דמפקי ליה תלמודא כהניא אלא זו וסבירא ליה, כהניא דברי כור אמר רב יהודה אמר רב שמואל זו דברי כן כנס וכו' ופרך זו ולא סבירא

ק"ב

חדושי

כתובת

רעק"א

קרא כדכתיב אם כן נימא דפתח בית אביה דוקא והקרא אלתעריך להורחה ולידחה בקדושי דהוי פתח בית אביה דמי"מ ממעט הקרא בישראל עד שיבי אמה מישראל כדרשין בחלי"ה ואילטריך קרא דומתה להורחה ולידחה בקדושה ובישראל חבני להורחה שלא בקדושה ובאמת שמעתי מהא דפב"א ל"ד ודוק.

ע"ב א"כ בישראל מאי אהני ל"י, ק"ל הא לשיטת חו"ס לעיל י"א ע"כ לא משכחת גר קטן מדאורייתא דקטן לית ל"י זכיה, (זולת בנתגיירה מעוברת) ואם כן למאי אילטריך בישראל למעט הורחה ולידחה שלב"ק הא ממילא אין מגיירי אותה קודם שגדלה וממילא הוי בחזקה בעולה, ודינא דמתני שפיר אילטריך לבתר תקמ"ל וגיירו אותה פחות מג' וכשגדלה חזרה ועצלה ואח"כ זינתה דהוי בחנך דהא הוי בישראל מה"מ ע"י העצילה השני, [ואיכ"ה] חידוש דלא הוי בסקילה דמכח תקמ"ל והייתה גיורת מדבריהם החזיקה עלמה לגיורת [ולא] זינתה אבל מי"מ על הקרא קשי ונע"ג.

וק"ל למה דס"ל לחוספות פ"ק י"א ע"א דההיא דגר קטן מטבולין ע"ד צ"ד דזכין לאדם שלא בפניו הוי רק גר מדרבנן אבל לא מדאורייתא דקטן לית ליה זכיה מדאורייתא ולא משכחת מדאורייתא גר קטן רק בנתגיירה אמה כשהיא מעוברת עיי"ש א"כ נהי דמתני דהבא דנתגיירה פחותה מצת ג' דהוי בחנך היינו באמת דאחר שגדלה חזרה ועצלה לשם גירות ואח"כ זינתה ומי"מ הוי חידוש דאינה בסקילה דמי"מ אחרי שהיתה מחזקה עלמה לגיורת דרבנן הוי בחזקה שלא נעצלה אבל מי"מ קשה למאי לריך קרא למעט יודחה שלא בקדושה הא מה"מ אין בצי"ד מגיירים בעודה קטנה עד שתגדל. וא"כ הוי בחזקה בעולה וממילא לוכא סקילה ונע"ג.

שם ואם מאן ימאן אביה לרבות יתומה נקנס. וא"ת תיפוק ליה מצחולת ישראל ולא צחולת גרים וי"ל דהוי אמרין דלגיורת שהורחה שלא בקדושה ל"ל קרא דגם בישראל כה"ג פטור ויהיה מוכח דצחולת ישראל אחי למעט הורחה ולידחה בקדושה (וכמי"ש בחו"ס דצחולת כיון דאייחר קרא ממעטין הורחה ולידחה בקדושה) אבל השתא דמרבין מואם מאן לרבות יתומה שפיר לריך קרא למעט הורחה שלא בקדושה ולא מוקמין להורחה ולידחה בקדושה חב פשוט, ובחו"ס (ד"ה צחולת ישראל) דחקו בשיבו קושיא זו.

שם חלל אי אמרה בישראל כה"ג פטור השתא בישראל פטור בגרים מצעי. תמוה לי הא מקרא דלאבי הנערה לא ממעט דבר אלא דמעטו הוא כן דהתורה אוחה רק דהנתיבה יכיה לאבי הנערה והיכא דליכא אב ממילא מפטר אבל לענין חיוב מלקות מהיכא חו"ס לחלק ולומר דביתומה פטור, וא"כ אלתעריך קרא דצחולת גרים למעט מחיוב מלקות. ואף למ"ש חו"ס בחד חירולא דכל דינין שבפרשה מיירי בחד גוונא היינו לענין גוונא דקטנה או נערה, אבל לענין יתומה דליכא ענין פטור רק דליכא אב ואין עליו חיוב נתיבה לאב וממילא פטור דהתורה לא זיכתה הממון רק לאב אבל בשאר דברים דאפשר ביתומה מחיוב. וביותר דברי מרבין מקרא ומתה סקילה בגיורת כרי דאין הפרשה מיירי בחדא גוונא לענין הכ מלחא דהא בגיורת דלא שייך ונתן לאבי הנערה ואעפ"כ חיוב סקילה א"כ הי"ל דמחייב בעל מלקות.

שם השתא בישראל פטור בגרים מצעי. תמוה לי דהא מקרא דלאבי הנערה לא ממעט. רק דהנתיבה זיכה התורה רק לאבי הנערה והיכא דליכא אב ממילא מפטר. אבל לענין חיוב מלקות מה"מ לחלק ולומר דביתומה פטור, וא"כ אלתעריך צחולת גרים למעט לענין מלקות. ואף למ"ש חו"ס בחד חירולא דכל דינין שבפרשה מיירי בחד גוונא. היינו לענין גוונא דמיירי הפרשה בקטנה או נערה. כיון דקטנה פטור מסקילה הי"ל אינך דברים אינו נוהגים בקטנה. אבל לענין יתומה דליכא ענין פטור רק כיון דאין עליו חיוב ונתנו לאבי הנערה דא"ל לקיים כיון דליכא אב ממילא פטור. אבל שארי דברים דאפשר ביתומה שפיר מחייבים גם ביתומה. וביותר דברי מקרא דומתה דרבתה תורה סקילה בגיורת כרי דאין הפרשה מיירי בחדא גוונא לענין הכ מלחא דהא גבי גיורת דלי"ש

ונתנו לאבי הנערה ואעפ"כ חיוב סקילה. א"כ הי"ל דמחייב בעל מלקות. ואלתעריך קרא דצחולת גרים למעט מחיוב מלקות. ונ"ל דמלקות ומתה כסף בודלי תלי בכהדי. ונ"ל.

שם הא כתיב ואם אמת. עיין חו"ס סנהדרין ח ע"ב ד"ה והביא. תד"ה א"כ כ"י. תימא לרשב"א דימא אהני כ"י ואומר ר"י וכו' ועוד אומר ר"י כ"י. לא זכיתי להבין מה עלה בדעת רשב"א להקשות ומח דחקו צחירון הא, ומח הוסיף כרי צחירון השני יותר ממה שפורש להדיא בסוגיא דרישא, ומה התחלת קושיא יש כאן. ומכ"מ כתבתי בגליון משניות להקשות על הרע"ב ד"ה ולא מתה סלע כ"י דכולה פרשה בישראל כתיב דמשמע מקרא דכי עשהה נבלה בישראל שהביא מקודם, והא צדידיה גופיה כתיב קרא צחולת ישראל ודרשין ולא צחולת גרים.

בא"ד אלמא דילפי קנס ממיחה. לא הבנתי הא מי"מ א"א למויף בחסם ממיחה יותר ממה שהוא צמיחה וכיון דלמיחה נחבחה הורחה שלא בקדושה ולידחה בקדושה הי"ל לקנס מש"ה אילטריך צחולת ישראל ונע"ג.

תד"ה המו"א ש"ר וכו' אבל ריב"ה דהבא אליבא דריב"ג. תמוה לי הא באמת גם לרע"ק דרשי צחולה ולא בעולה. ועברה ולא צוגרת למעט לגמרי אלא גבי לא אורסה לא ממעט לגמרי כיון דבעי לה לגז"ש כדאיתא בסוגיא (דף נה) וכיון שכן הי"ל תלי זה הדין של יתומה בפלוגתא דריב"ג ורבנן הא עיקר פלוגתייהו אם אשר לא אורסה אלתעריך לגז"ש. או דגז"ש נפקא מהצחולות שיהיה זה כזה. אבל לענין מיעוטא דלאבי הנערה אין חילוק ציניכס. ואם נימא דכונת חו"ס דפשטא דמלחא דממעט"י לגמרי יתומה רק לרע"ק כיון דמנינו דנחארסה ונחגרשה קנסה לעלמה וחזין דהתורה זיכה הקנס להבת. מש"ה מפרשי"ג י"ב דיתומה יש להם קנס. ז"ל דאם ס"ל לרע"ק מפורש בקרא דנחארסה ונחגרשה קנסה לעלמה ונימא י"ב דאף דהתורה מיעטת רק דאין הקנס לאבי ממילא פטור לגמרי. דהתורה לא מחייב הקנס רק ליתן לאבי הנערה. והיכא דפטור לגבי אבי פטור לגמרי. א"כ מוכח מדברי רע"ק דס"ל מסבא דהתורה מחייב קנס גם לידה. א"כ הי"ל לריב"ג לענין יתומה, דע"כ לא פליג אלא בנחארסה ונחגרשה דהתורה מיעטת מדין קנס לגמרי כמו דמיעטת בעולה וצוגרת, אבל בהך סברא דהתורה זיכתה הקנס גם לידה ביתומה בזה לא מנינו דפליג על רע"ק. ונ"ל דבאמת ריב"ה ס"ל דלכ"ע צעי לא אורסה לגז"ש (ובצב"ה דריש מהצחולות לא שמעתי ל"י לריב"ה כמו דמנינו כמה פעמים דהאמורא לא ידע מצב"ה דא"ל ריב"ה דזכה בעלמו פליגי ריב"ג ורע"ק דמאשר לא אורסה לא נחמעט רק דלא הוי לאבי. אלא דריב"ג סבר דהתורה לא זיכה הקנס רק לאבי כדכתיב ונתנו לאבי הנערה. וכל היכא דפטור לגבי האב פטור לגמרי, וממילא יתומה פטור, ורע"ק סבר דהקנס מגיע גם לה אלא דהתורה זיכה לאב היכא דהיא צרשונה, ומי"מ היכא דפטור מהאב חיוב הקנס לידה וציתומה חי"ב.

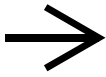
תד"ה צחולת ישראל וכו' אלא לדרשא אחריתי, תמוה לי למאי לריב"ה לכו הא בפשוטו ניחא דהוי אמרי דלגיורת הורחה שלא בקדושה ל"ל קרא דג"כ בישראל כה"ג פטור והיינו מוקמי באמת צחולת ישראל למעט הורחה ולידחה בקדושה וכמי"ש חו"ס ד"ה ואימא לרבות דצחולת כיון דמייתר קרא ממעט"י גם הורחה ולידתו בקדושה אבל השתא דמרבין מואם מאן לרבות יתומה, שפיר לריך ישראל למעט לידחה בקדושה ולא [מוקמי] להורחה ולידחה בקדושה ונ"ל.

ומה"ש באמת קשה לי בחו"ס לעיל ד"ה אין לה וכו' וי"ל דש"ה דגלי קרא ומתה (ובפשטו קשה דמג"ל דומתה אחא לרבווי הורחה שלב"ק ולידתו בקדושה וממילא שמעתי דפתח צ"א רק למ"ה דמתה ומתה אחא לרבות בישראלית גמורה שאין לה אב, ונ"ל דלאו בדוקא נקט חו"ס דמכח דגלי קרא ומתה אלא מדאילטריך בישראל למעט גיורת מוכח דפתח צ"א רק למ"ה), הא מי"מ יאשר קושי הש"ס דלמא ומתה אחי"ל לרבות הורחה ונ"ל, ואי דההיא

והנה בגמרא צפי גבי נערה שנתארסה ונתגרשה, בא עלי ואח"כ נתארסה מכו, ופרש"י ותוס' דלר"ע דס"ל קנסה לעלמה קצעי ולא לר"י בגלילי דס"ל דאין לה קנס כלל דהא דאין לה קנס לאו משום מיפק מרשותא דאב הוא אלא גזכ"כ הוא דאין לה קנס. והנה בירושלמי מצוהר צעיה זו אליבא דר"י בגלילי, ות"י צוהר שמח צפ"צ דנערה כלע"ז דהירושלמי שם ס"ל לר"י בגלילי דבא על היתומה פטור וא"כ כרי שפיר אפ"ל גם לדידי דהוי מתורת יליאה זה דאין לה קנס וממילא צבא עלי ונתארסה הוי כבא עלי ובגרה קודם בעמדה בדון, ומח דלא הוי לעלמה זהו משום דלא זיכתה תורה לה קנס דבא על היתומה כרי פטור, אבל צש"ס דידן דצפי לה רבא כרי חיבו ס"ל צפי נערה דף מ"ד: דלר"י בגלילי בא על היתומה חייב, יעו"ש בתוס' צפי נערה.

והנה צהך היקישא דס"ל לר"י יוסי צר חגיגה צדף מ"ד: דבא על היתומה פטור, יש לספק אם הפ"י דנחמעטה יתומה מפ' אונס כמו צוגרת וצעולה דרו שאין לה אב אינה בכלל פ' זו, או דאינו מיעוט צדין חייב אונס ומפחה, רק דכתיב צזה דלא נאמר דין חייב דאונס ומפחה כי אם לאב דלו הוא דנאמר זכות זה ולא לה. ומלאתי צדו"ח להגרע"א כהלד האחרון צבא דרבא פליג שם אדריב"ח וס"ל דחייב ומכח לה מדתני אמי צחולת ישראל

ולא צחולת גרים, אי אמרת צישראל כה"ג פטור איצטריך קרא למעטוי גרים, והקי הגרע"א ח"ל, הא מקרא דלאבי הנערה לא מיימעט דבר אלא דמעלמו הוא כן דתורה לוחה רק דהנתיבה יחי לאבי והיבא דליבא אב ממילא מיפטור, אבל לענין חייב מלקוח מהיכי תיתי לחלק ולומר דציתומה פטור וא"כ איצטריך קרא דצחולת גרים למעט מחייב מלקוח, ע"כ. אמנם נראה דא"א לומר כן ממה דמצוהר שם. צגמ דצבא עלי ואח"כ נתיחמה דכו"ע מודו דחייב ואם הפ"י הוא דכתיב צהך קרא שלא זיכתה תורה לה חיובא דאונס ומפחה מה לי אם צבר נחחייב להאב צחיוו כיון שלא זיכתה לה תורה, ועי"כ דפירושא דהך קרא דנחמעטה יתומה מפ' קנס כמו צוגרת וצעולה ולא מיירי קרא כלל צדין זכותא דהצת רק דיתומה שאין לה אב דינה צצוגרת דלא קאי עלה פ' אונס ומוליא שם רע, וצזה שפיר אמרי' כיון דצשעת הביאה היתה צת חייב ונחחייב צזה שפיר צשמה האב כרי הוא חייב לה, כיון דלא נחמעטה היא כלל מדין זכות האונס ומפחה ומוש"ר, וא"כ כיון שהופקעה מפ' אונס ומפחה ומוש"ר כל עיקר אף מלקוח ומצות ולו תהי לאשה ג"כ לוכא ולפוי"ז ל"ש דין זה אלא ציתומה צבה נאמר הך קרא משא"כ צנחארסה ונתגרשה אם הוא דין יליאה הי לריך להוות הקנס לעלמה אף לר"י בגלילי, ונדחו דברי האור שמח. [ועי' צסימן ל"ז].

סוגיית הדף

אבי

הלכות נערה בתולה

עזרי

קצט

שהוא גז"כ לפטור הצועל, ומשום כך דין הזה הוא רק לגבי הקנס ולא לגבי הבו"פ, דדוקא אם הוא הפקעה כמו בגרות הוא דכוי דינא דלמי שזה ניתן זה ניתן, משא"כ אם הוא רק דין פטור בזה לא איחשק כלל ברי"פ לקנס והגז"כ הוא רק לענין קנס ולא להבדיל, ודרך אחר כתב דאפשר לומר שהקרא דלאצי הנערה ולא לאצי מחה אין זה דין פטור מקנס, כי אם דכוי ביעול זכות האב, ומה שלא מופער חף מצו"פ, משום דרק אם בגרה או נשאת הוא הפקעה מרשות האב, ע"כ דין דמפקיעין מרשות האב כל בני זכויות למפרע, משא"כ במתה הנה דהוא רק ביעול זכות האב, אזלין רק בחר שעת חיובן, וכל שבשעת חיובן זכה בהן האב, אין להבטח בהן כלום, וכשבעל זכות האב מופטר הצועל לגמרי ואין החיוב חזר לכה כיון דלאו דידה ניהו. וגם לפי זה ניחא דעת הרמב"ם שפסק דהפטור הוא רק מקנס ולא מצו"פ, דדוקא קנס דמחוסר גמ"ד הוא דמהני הא דמתה הנה להפקיע חיובו, משא"כ בבו"פ דלא מוחסר גמ"ד ונגמר חיובם חייב בשעת ביאה, שוב לא איכפת לן מה שהבטח מחה, דרק בצננה ונשאת דהוא דין הפקעה מרשות האב מועיל גם על שנה נעורים שלמפרע שיכיו חחרים לרשות הבת, וע"כ מועיל חף לגבי הבו"פ, משא"כ אם מחה דאין זו הפקעה, רק ביעול רשות האב, מהני רק מאכאן ולהבא, וכדחינו דאינו חזר חיובו להבטח, וע"כ בקנס דלא נגמר זכיות האב עדיין, משו"ה הוא דפקע חיובו במתה הבת, אבל ברי"פ דכבר נגמר זכיות האב, ואינו לריך עוד לדין זכות האב בבטח, שפיר חיוב בבו"פ, ומה שאמרו שם מילתא דפשיטא ל"י לאצי מייבעיא ל"י לרצא מפרש לה הרמב"ם הכוונה דלאצי פשיטא ל"י דמיתה חף עושה בגרות דאם מיתה עושה בגרות, לא מלינו כלל כך פעורא דבא עליי ומחה שנאמר רק לגבי האב, ובע"כ דמיתה חף עושה בגרות וכו"ה הוא עדיין ברשות האב, ושפיר איחא להך פעורא דולא לאצי מחה, חבו שפשיטא ל"י לאצי דאין מיתה עושה בגרות, ולרצא מייבעיא ל"י, וניחא הא דהשמיט הרמב"ם האיבעיא אי מיתה עושה בגרות, וכו"ה לענין הבו"פ, דמאחר שפוסק האב דבא עליי ומחה פעור, איכיל גם הא דאין מיתה עושה בגרות ע"ש היעב.

הטעם דאין אדם מוריש קנס לבניו היי דאין דהקנס יהא של האב, ואם אין אב ירשו האחים, ומוכח שמיחה האב אינו הפקעה מרשות האב, ואפ"ה שייך האב דחזר החיוב למפרע להבטח וגם הבו"פ כן דאין, ושבו ל"ע מדוע כאן במתה הבת, רק הקנס אינו משלם ולא הבו"פ, גם פירושו גמ"י מילתא דפשיטא ל"י לאצי מייבעיא ל"י לרצא לע"ג צעוני, דא"כ נמלא שאניי ורצא חולקין, ורצא שמספקי ל"י אי מיתה עושה בגרות, בהכרח שאינו סובר כך דרשא דאצי לאצי נערה ולא לאצי מחה, א"כ מדוע פוסק הרמב"ם כאצי ולא כרצא, דהא עיקר הטעם מה שהלכה בזה כאצי דפשיטא ל"י ולא כרצא דמספקי ל"י כחבו הראשונים דלא שבקון פשיטותי דאצי משום מאי דמספקי ל"י לרצא, אבל לפי פירושו גם רצא סובר בפשיטות דלא דרשינן להאי דלאצי הנערה ולא לאצי מחה, והספק הוא רק אי מיתה עושה בגרות, ה"י לן ליפסוק בפשיטות דרצא, כפי ההלכה דקיי"ל כרצא נגד אצי, ומוכח מכל זה שגם אצי דריש כך דלאצי הנערה ולא לאצי מחה, הוא משום דמיתה עושה בגרות, ושבו יקשה דחף מצו"פ ה"י ל"י לפטור ול"ע.

רע"כ נראה לרד"ק שנאמתה שפטור חף מצו"פ בנא עליי ומחה דמיתה עושה בגרות ומפקיע מרשות האב וחזר החיוב להבטח, אלא מאחר שהבטח מחה, שוב ממילא איח ל"י להבטח בחורח ירושה מהבטח, ורק הקנס דאין אדם מוריש קנס לבניו. ע"כ גם האב אינו יכול לירש מהבטח, אבל הבו"פ שכן ממוגה שפיר יורש הוא מהבטח, וע"כ כתב הרמב"ם שפטור מן הקנס לבדו, והבו"פ איח ל"י בדין ירושה, זהו מה שנראה בביאור הענין.

פ"ג ה"ב וכן והמוציא שם רע על הקטנה או על הבוגרת פעור מן הקנס ומן המלקות, ואינו חייב עד שיוציא על הנערה שנאמר והיוציאו אח בתולי הנערה נערה מלא דיבר הכתוב עכ"ל.

הנה לעיל בפ"ב הע"ו כתב הרמב"ם דאין בחאנס ומפחה דאם לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה או עד שמת האב, הרי הן של עלמה, חזרו דין המשנה דריש פרק נערה שנחתחה ול"ע כאן במוציא שם רע, מהו דאין דאם בגרה אחר שהיוציא שם רע קודם העמדה בדין או שמת האב, אי ניתן הקנס לה, שבמוציא שם רע ג"כ כתוב ונחתו לאצי הנערה, וניחא דבעינן שחיי נערה בשעת נתינה, וכמו שכתב רש"י בכחצות דל"ע אי והחוס' שם צד"ה מה צוגרת בא עליה ובגרה לעלמה וכו' שזהו הטעם בצאונם ופחוי שכתוב ונחתו לאצי הנערה דבעינן שחיי נערה בשעת נתינה, וא"כ כמו כן במוציא שם רע, וכמו שהגמ"י מדמי להו אהדדי בדמ"ד צ"י לענין יחומה, ע"ש בהסוגי, ובבעל המאור ובמלחמות, או שאפשר לומר, דהרי כל מוציא שם רע נשואה היא כבר, שילאח מרשות האב, ואפ"ה חידשה תורה שהקנס ניתן לאציה, וא"כ מה יוסיף צמה שנצננה אח"כ, הלא המוציא שם רע לא איפטר מהקנס, מאחר שבשעה שהיוציא שם רע היתה נערה ונחתה צה הקנס, ושבו לא שייך לומר שע"י שנצננה ילאת מרשות האב, כיון שאף שילאח מרשות האב ע"י הנשואין, מ"מ שייך הקנס לו, חף אם בגרה יחי שייך הקנס להאב, ולכאורה לענין אם מת האב אין להסתפק, ובדלוי שייך לה, ומשום דאף בצאונם ופחוי עיקר הטעם מה שאם מת האב קודם שעמדה בדין, ששייך הקנס לה, הוא משום דאין אדם מוריש קנס לבניו כמו שכתב רש"י בהמשנה דרי"פ נערה שנחתחה, וא"כ זה שייך חף לגבי הקנס דמוציא שם רע, וכיון שמת אינו

אילו מוריש להאחז, ממילא שייך הקנס לה, ורק הספק הוא לענין אם בגרה אחר שהוליא שם רע, שאפשר שלא מוסיף כלל מה שבגרה צהיולאה מרשות האב, מאחר שגשואה היא וילאח כבר מרשות האב, וכמו שנתבאר, חולס זה אינו, דבשלמא לענין קנס דאונס ופחוי שמה שזוכה האב, היא מהדין דשבח נעורים שייך להאב, כמפורש בהרמב"ם לעיל בפ"ב הי"ד, וע"כ אם מה האב שאינו מוריש הקנס לבניו, שייך שפיר לה, שהרי ממנה הוא זוכה, ואם אי אפשר לו לזכות שאין האב, שייך לה, אבל לענין מוליא שם רע, שגשואה היא, ואין לו צב מדין שבה נעורים, וע"כ שכל החיוב הוא להאב צבאם יש אב, וא"כ אם מת האב אחר שהוליא הבעל שם רע, למה יהי הקנס לה, שלא נתחייב כלל לה, ואם אינו יכול להוריש הקנס לבניו, גם לה לא יהיה, וממילא יפטר לגמרי.

וראיתי בחוס' ר"ד בכחצות דמ"ד ב' הדפסם צ"ש"ס ויולגא שכתב על הא דא"ר יוסי בר חנינא המוליא שם רע על היתומה פטור שנאמר ונתנו לאבי הנערה פרע לזו שאין לה אב, ח"ל ואי קשיא והאי גשואה היא וילאח מרשות האב, והיכי כחז רחמנא ומן לאבי הנערה, יש לומר לאו דליהוי דידי' אלא שיעשה מכן סגולה לבתו שלא חכה בהן בעלה עכ"ל, ודברים אלו אינן אלא חימה, וגם צלא הקרא מה שייך שחכה בהן הבעל ואין ספק שאין זה מהחוס' ר"ד, וחידוש הכתוב הוא שייך להאב אף אם היא גשואה, וצ"ע הספק שנסתפקו, והנה צספרי דריש בהפסוק ונתנו לאבי הנערה פרע לאבי צוגרת, וחשבתי שהכוונה לענין אם הוליא שם רע על הנערה, ואח"כ בגרה, דאם המיעוט הוא על צוגרת בעת שהוליא שם רע, הלא כמה פעמים מחכר נערה בקרא לפני זה, וכמו שכתב בן הרמב"ם כאן בהלכה שלפנינו מהקרא והוליא אח צחולי הנערה ומדדריש מהקרא ונתנו לאבי הנערה, משמע שקאי לענין אם בגרה אח"כ, דבעינן שחיי' נערה צבעת הנחיוה שהוא ההעמדה צדין, וכמו שאמרו צבאונס ופחוי, כך הוא צמוילא שם רע.

אבל אח"כ ראיתי צירושלמי צפי נערה שנחפתחה הי"ג שמפורש שם רצי מנא צעא קומו רצי יוסי הגע עומך הוליא עליה שם רע עודה נערה ובגרה, א"ל שמענו שנותן לאביה, הרי מפורש כהלא הזה שכתבנו, וצבכרח כמו הסבירא שכתבנו, מאחר שכל מוליא שם רע אחר גשואין הוא, ואפ"ה חידשה הכתוב ששייך הקנס להאב, אין בצגרות מוסיף צבהולאה מרשות אב, ולעולם שייך המאה כסף להאב, וצבכרח שגם הספרי שדרש מהקרא ונתנו לאבי הנערה פרע לאבי צוגרת, שהוא צבאם הוליא שם רע צביוחה צוגרת, אבל לענין אם מה הוא קודם העמדה צדין, שאין אדם מוריש קנס לבניו, צזה אפשר כמו שכתבנו למעלה, שאף לה, אינו צריך ליתן הקנס, כיון שהאב לאו מעט שבה נעורים הוא זוכה, אלא עיקר החיוב חל אליו, אם מה, יפטר הבעל לגמרי, ואף שהדין דאם הוליא שם רע על היתומה חייב, כמו שכתב כאן הרמב"ם צבלכה א', וזה צביוחה יתומה צבעת שהוליא השם רע, שהחיוב חל לה, כמו שהוכיח הגמ' צכחצות דמ"ד ב' מדתני אמי צחולא ישראל ולא צחולא גרים, שמוכח צישראל כה"ג חייב, אבל צבאם חולת החיוב חל להאב, אם מה אח"כ למה יתן לה.

אלא שצ"ע מהגמ' צכחצות הכ"ל שרי' בר חנינא אמר המוליא שם רע על היתומה פטור שנאמר ונתנו לאבי הנערה פרע לזו שאין לה אב, ופריך מהא דכתיב ואם מאן ימאן אביה לרבות יתומה לקנס וע"ש צפרשיי, דלאו מריבוי

הוא, אלא דס"ל לתנא דאביה דקאמר קרא לאו למעוטי יתומה, אלא למימרח דקנסה לאביה ולא לעלמה, וה"ה לאביה האמור צמוילא שם רע עכ"ל, ולכאורה מאי קשיא ל', צשלמא גבי אונס ופחוי שהוא רק מדין שבה נעורים, וא"כ מוכח שפיר שאף יתומה אית לה קנס, דהרי אף צבאם יש לה אב, החיוב הוא לה, ורק שהאב זוכה ממנה מדין שבה נעורים, אבל צמוילא שם רע שגשואה היא, וע"כ שאין זה מדין שבה נעורים וכל עיקר החיוב הוא להאב, אימא דוקא אם יש לה אב, אבל אם אין לה אב מני"ל שיש קנס כל עיקר וצ"ע.

פ"ג ה"ג וקו' אין דנין דין זה אלא צפני הביית וניח דין של עשרים ושלשה, מפני שיש צדין מוליא שם רע דיני נפשות שאם נמלא הדצר כמו שאמר הרי זו נהרגת, אבל האונס והמפתח דנין צבן בכל זמן צשלשה כמו שצבכרח צבלכות סנהדרין עכ"ל.

וצ"ע לי דין זה דאף שצפני הביית שיכול לצא לנפשות אין דנין דין מוליא שם רע אלא צעשרים ושלשה, כמפורש בפ"ק דסנהדרין, וכמו שצברי בן חכמים צמשנה צד"ב א', כמו שמפרש צגמ' שם צד"ח, והוא רק צאופן שיכול לצא לנפשות, שחוששין ללעו, וקן פסק הרמב"ם בפ"ה מהל' סנהדרין הי"ג וע"ש צב"מ, אבל מדוע אין דנין דין מוליא שם רע שלא צפני הביית, ואף אם אין אף דיני נפשות, מ"מ שפיר יש דין מוליא שם רע, לענין שאם אמת הדבר נאסרת ומפסדת כתובתה, ואם נמלא זוממין לוקה ונותן מאה כסף, שאין לדין מוליא שם רע ללקות ולשלם קנס, צעיין דוקא שיוגמר דינה למיתה כמו שמוכח שם צסנהדרין, וכן כתבו שם החוס' צד"ח ב' צד"ה והביאו האב עדים והזימוס וכו', וכן כתבו החוס' צכחצות דמ"ד ב' צד"ה הא לאו הכי ה"א אפילו קענה וכו' ע"ש, וכן מוכח מהרמב"ם לעיל צב"ב שכתב המוליא שם רע על הקענה או על הצוגרת פטור מן הקנס ומן המלקות, ואינו חייב עד שיוילא על הנערה שנאמר והוליא אח צחולי הנערה נערה מלא דיצר הכתוב עכ"ל, הרי שרק משום שאיחמטיע מקרא ממעטיין קענה, ולאו משום דלא גרים לה קעלא, אם לא החמו, ומוכח שלא צעיין לחיוב של מוליא שם רע דוקא שיוגמר דינה לקעלא, אלא אף ורק משום השם רע שהוליא, ואף שקענה הרי היא כלאונסה, ופשיעא שאם הוליא עלי' שם שנאנסה, ואח"כ החמו עדיו, שאין דין מוליא שם רע, וכמו שכתבו החוס' הכ"ל שם צכחצות, אבל הא שיעת הרמב"ם, שאף קענה אשת איש שזנתה נאסרת על צעלה עיין צפ"ג מהל' איסורי ציואה הי"ב ע"ש, ולא סבר האי דפחוי קענה אונס הוא להלכה ועיין ע"ש צמ"מ, ומשום כך שפיר צריבין למעט קענה מדין מוליא שם רע, מהאי דכתיב נערה מלא, דיש כאן שפיר הולאח שם רע על הקענה אף שלא גרס לה קעלא, שאינה צת עונשין, ומפורש הוא צגמ' צערכין דע"ו א' צבס"ד של הגמ' דפריך ודילמא משום דקא גרים לה קעלא דכתיב ואם אמת הי' הדבר וכו' אמר רבא אמר קרא כי הוליא עלי' שם רע, על שם רע שהוליא, ומשום כך אומרת המשנה שמה נמלא האומר צפיו חמור מן העושה מעשה ע"ש, ומה שהגמ' שם צכחצות צד"מ ב' פריך רב אדא בר אבהו טעמא דכתב רחמנא נערה, הא לאו הכי ה"א אפילו קענה, והא כתיב ואם אמת הי' הדבר וכו' וסקלוהו, וקענה לאו צת עונשין היא, הפירוש הוא לאו משום דצעיין שיגרוס לה קעלא, דהא זה מוכח מערכין הכ"ל שרק משום השם רע שהוליא, ומהמשנה הוכיח זה

סוגיית הדף

משך

פרשת כי תצא

הכמה

תקמוג

דלאיסי אסור לרכוב על הפרידה והכתיב וירכיבו איש על פרדו כו' אין למידין מן המלכות, דגבי מלכות מצינו שמצערין בעלי חיים, וכמו שאמר בפ"ק דעו"ג עוקרין על המלכים, ויעוין תוספות שם. אמנם במורה פרק מ"ט כתב ויראה לי כי טעם איסור קבוץ שני מינים כו' ר"ל לא תחרוש כו' כי אם יקבץ שניהם ירכיב אחד על חברו כו' אחד שור וחמור ואחד כל שני מינין כו', וזה מתנגד לשטתו במשנה תורה, דאדרבא עיקר האיסור לפ"ז שייך רק בשני מינים טהורים אג טמאים שאסורים בהרבעה ומתעברין זה מזה, אבל טהור מן הטמא אינו מתעבר ולא יבא להרכיב כל כך. והעיקר שזה חק מחקי התורה ואין לנו לחקור טעמו:

והנה הוא שם עלילת דברים. לא כתב והנה הוא שם לה כמו בראש הכתוב לפי הפשט דהבעל שונאה ורוצה להפטר ממנה בלא מוהר, לכן מוציא ש"ר עליה, וכמו שאמרו עבר על ואהבת כו' לשפוך דמים, אבל אביה תובע מה שנוגע לו, שהוא הוציא עליו שם רע שהוא ימסור בתו לזנות ויחנכה בחינוך פרוע כזה שתזנה בבית אביה, לכן אמר והנה שם עלילת דברים לאמר לא מצאתי לכתך בתולים, שיאמר על בתי ומה שגדלתי אותה שהיא זנתה אחרי שמרי אותה בחנוך טוב הוא חרפה לי וכאלו שם עלי עלילת דברים, לכן ישלם עבור הבזיון של אבי' מאה כסף לאביה ולוקה על מה שרצה להורגה, לכן אין זה רק כמו מלקות לזה ותשלומין לזה, לכן לוקה ומשלם. ולפ"ז ביתומה פטור ממאה כסף וכדעת ריש לקיש בגמרא, אבל במלקות חייב על היתומה ורק בתולת גרים ממעט גם ממלקות ופטור לגמרי. ודוק:

וענשו אותו מאה כסף. במורה ח"ג פרק מ"ט כפל המוהר שרצה להזיקה.

ולזה אמר ירושלמי שלמד ר' יהודה דכתובה ראשונה של אב, שלמד ממוציא שם רע דזכי בהמאה כסף מכלל שהכתובה של אב. ובה נפלא התוספתא דכתובות פרק א' הוציא ש"ר כו' הוציא ש"ר על היתומה לוקה ונותן ד' מאה זוז וכתובה קיימת, שאע"פ שנותן להיתומה עצמה כופל הכתובה, מ"מ כתובתה קיימת. ואכמ"ל. ודוק:

וענשו אותו מאה כסף. הנה בכל מקום לא נזכר לשון עונש, רק כאן וגבי דמי ולדות ענש יענש, היינו דכל מקום אין אדם מתחייב שני עונשין ואינו לוקה ומשלם רק במוציא ש"ר אע"פ שווסרן אותו מלקות ארבעים בכ"ז וענשו אותו מאה כסף. ובדמי ולדות שיטת הרמב"ם דאע"ג דאינו מתכוון היינו נתכוון להרוג זה והרג זה פטור דחייב מיתה בידי שמים פוטרו כמו חייבי מיתות שוגגין דפטורין מתשלומין, בכ"ז גבי דמי ולדות גלי קרא דאם נתכוון לחברו והרג האשה חייב בדמי ולדות, וזה ענש יענש. ועיין בפ"ד מהל' חובל ומזיק, ובמגדל עוז, ובבאורי הגר"א לחו"מ. ודוק:

בכל מקום דכתיב באבנים כתוב ומתו ומתה, יעוין אדרת אליהו. ובגמרא דריש ר"ל לרבות הורתה שלא בקדושה לסקילה דא"ק ומתה. יתכן דעיקר דרשתו הוא מהך דכתיב זקני העיר, זקני העיר היא וכאן כתוב וסקלוה אנשי עירה במפיק והיה לו לאמר וסקלוה אנשי העיר (ובבבן סו"מ כתוב זקני עירו, אנשי עירו) לכן דריש דאף אם אינן רק אנשי עירה לא של אביה דהורתה שלא בקדושה ואביה ואמה גרים הם ג"כ יסקלוה. וזה נכון מאד. או היה לו לכתב והוציאו אנשי עירה. אמנם בירושלמי ותני חזקי' כן וסקלוה ממשמע שנאמר איני יודע שהיא מתה מה ת"ל ומתה כו'. וצ"ע. ואולי

דף ד' ע"ב

[אם אומרים קלבד"מ במיתה לזה וממון לזה]

גמ' ממוציא שם רע מה מוציא שם רע לוקה ומשלם אף כל לוקה ומשלם. קשה

לי הא לא דמי למוציא שם רע דהכא גבי עדים זוממין הממון והמלקות באו בשביל אדם אחד שהעידו עליו שהוא חייב לחבירו מאתים זוז, אבל גבי מוציא שם רע הקנס של מאה כסף מגיע לאבי הנערה כדכתיב ונתן לאבי הנערה מאה שקלים והמלקות בשביל הנערה עצמה שהוציא עליה שם רע ולוקה משום לא תלך רכיל בעמך או משום ונשמרת מכל דבר רע כדאמרינן בפ"ד דכתובות (דף מו.), וכל כי האי גוונא אפילו בדיני נפשות ממון לזה ונפשות לזה מת ומשלם אע"ג דכולי עלמא ואפילו ר' מאיר מת ומשלם לית ליה^[מ], דהכי אמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ט:). הביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל כו' חזר והביא הבעל עדים והזימום לעדי האב עדי האב נהרגין ומשלמין ממון לזה ונפשות לזה פירוש ממון לבעל ונפשות בשביל העדים. ואע"ג דקאמר רבא התם (דף י.) פלוני בא על

נערה המאורסה והוזמו נהרגין ואין משלמין ממון, בתו של פלוני והוזמו נהרגין ומשלמין ממון ממון לזה ונפשות לזה, ממון לזה פירוש ממון של טובת הנאה של כתובתה שרצו להפסיד הוי לאביה ונפשות לזה משום דבועל ונערה מיקטלי, ואע"ג דאמר רב יוסף לעיל הביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל נהרגין ואין משלמין ממון פירוש ממון טובת הנאה דכתובתה, הא פרש"י דלא פליג רבא אדרב יוסף דהא התם כיון דניסת הנך תשלומין דכתובתה דידה בעו מיהוי וכיון דעלה מיקטלי לא משלמי לה ממון, אבל היכא דלא ניסת הנך תשלומין דהזמה דאב נינהו דכל שבח נעורים לאביה והוה ליה ממון לזה לאב ונפשות לזה משום דבועל ונערה מיקטלי [ע"כ]. אלמא אע"ג דמיתה וממון באו בשביל הנערה כיון דהתשלומין לאביה [אע"ג] דמינה דידה קאתי חשיב לה ממון לזה ונפשות לזה^[מא], כל שכן כאן גבי מוציא שם רע שאין המאה כסף של קנס וזכה אביה מינה דידה אלא דרחמנא זכיא ליה לאב כדכתיב ונתן לאבי הנערה^[מב] דפשיטא דהוה ליה ממון לזה לאב ונפשות לזה לנערה, והא ודאי דלא דמי לעדים

ידיו, ולכן כשהעידו שנמכר לעבד עברי רצו לעשותו לחפצא של עבד עברי ושיחול עליו שם עבד וכל המסתעף מזה, וסיד שיהיה בזה הדין של כאשר זמם קמ"ל בגנתו ולא בזממו.

והוסיף בשיעורי ר' שמואל (עמוד קיא) דהגב"א סובר בהתשובות מיימוני (הובא בקצות החושן סי' שלג סק"ו) דקנין עבד עברי אינו אלא קנין מעשה ידים בעלמא כמו בפועל ולכן יכול לחזור בו בחצי יום מדין גרעון כסף.

[מ] ובשיעורי ר' שמואל (סי' רח) כתב דיתכן דאדרבא דדוקא במיתה לזה וממון לזה חייב אבל במלקות לזה וממון לזה פטור, והטעם במיתה וממון ילפינן מלא יהיה אטון והיינו שהמיתה פוטרת הממון, וא"כ כשהווי מיתה לזה וממון לזה אין בכח מיתה דחד לפטור הממון של השני, משא"כ במלקות וממון דילפינן מכדי רשעתו דהיינו שאין כאן פטור על הממון אלא שא"א לחייבו בשניהם, שפיר י"ל כן אף דהוי מלקות לזה וממון לזה דסוף סוף א"א לחייבו שנים. וע"ש בארוכה שדן בסברא זו.

[מא] בשיעורי ר' שמואל (אות כד) תמה דמה ההוכחה מהא דעדים שהעידו על ארוסה שזינתה והוזמו שנהרגין וגם משלמין כתובה לאביה משום דחשיב מיתה לזה וממון לזה, להא דהבעל חייב כשמוציא שם רע מלקות ומאה כסף דיחשב כמיתה לזה וממון לזה, דשאני העדים דחייבים משום הזמה ובוזה פשיטא דהכאשר זמם הוי מעיקרו לאב דהרי אותו הם זממו להפסיד, ומה לי שהכתובה היתה באה לו מחמתה הא מ"מ השתא שזיכתה לו תורה כתובה נמצא שבאו להפסידו ממון, וא"כ ודאי נחשב ממון לאב, משא"כ במוציא רע לענין הבעל ודאי שאפשר לומר שעיקר החיוב של המאה כסף הוא לה ואביה רק זוכה ממנה, וא"כ יחשב כממון ומלקות לבת.

וסברא זו דהכתובה נחשב כממון לבת לענין דיני קים ליה דברבה מיניה, כבר כתבה בבית יעקב (כתובות ל.) ליישב קושית הפני יהושע שם על הא דתנן (לו:) הבא על בת בתו אין להן קנס מפני שמתחייב בנפשו, וקשה והא המיתה לה והממון לאב וכמו שאמרו בפלוני בא על נערה מאורסה והוזמו נהרגין ומשלמין, ופרש"י משום דמיתה לה והממון לאב שרצו להפסידו כתובתה. ועפ"י הג"ל נחא דדוקא בזוממין אמרינן דהממון לאב כיון דסוף סוף הוא למי שרצו להפסידו, אבל כשדנים על עיקר החיוב של הקנס לעולם הוי שלה [והאבא רק אחר כך זוכה ממנה].

[מב] בשיעורי ר' שמואל (אות רה) השיג עלה וכתב דהקנס הוי חיוב לדידה דומיא דקנס דאונס ומפתה דאף דכתיב

סוגיית הדף

ר"י

שיעורי

דף ד ע"ב

רבי שמואל

ובתוס' בכתובות (לב:) האריכו עוד בפירושא דמתני' ובדינא דכדי רשעתו בעדים

זוממין, ויתבארו דבריהם להלן ס"ק ריג בסד"ש.

דף ד ע"ב

בענין ממון לזה ומלקות לזה

רד"א אמר עולא גמר ממוש"ר מה מוש"ר לוקה ומשלם אף כל לוקה

ומשלם. יעויין ב"גבורת ארי" שהקשה היכי ילפי" ממוש"ר לכה"ת כולה דלוקה ומשלם, והא גבי מוש"ר הקנס דמאה כסף הוא לאב, ואילו המלקות בשביל הנערה עצמה שהוציא עליה ש"ר, והו"ל ממון לזה ומלקות לזה, וכל כה"ג אפי' בד"נ ליתא לפטורא דקלב"מ לחד מ"ד בסנהדרין ד"ט. ואין לומר דשפיר חשיב הכא ממון ומלקות לחד, דהממון נמי מחמת הבת הוא, ואבוה מינה קזכי, דז"א, דרחמנא זכיא ליה לאב מיד כדכתיב ונתן לאבי הנערה, ולא מינה קזכי. ותו דאף כה"ג חשיב ממון לזה ומלקות לזה, כיון דסו"ס הזכיה בפועל היא להאב, וראיה לזה מההיא דסנהדרין (י). דאמר רבא פלוני בא על נערה המאורסה והוזמו נהרגין ומשלמין ממון, ממון לזה [ר"ל ממון טוה"נ דכתובתה שרצו להפסיד הוי לאביה] ונפשות לזה, דמשום הברעל והנערה מיקטלי, אלמא אע"ג דממון הכתובה נמי משום הנערה

קאתי, אפ"ה כיון דהתשלומין לאביה חשיב ליה ממון לזה ונפשות לזה, ה"נ הכא גבי מוש"ר חשיב ממון לאב ומלקות להבת, את"ד ז"ל.

והנה מש"כ להוכיח מההיא דכתובה דאפי' היכא דהממון מינה קאתי אפ"ה חשיב ממון להאב, הוא תימה גדול ואין לו מוכן כלל, דהתם הא בחיוב הזמה קמיירי שמתחייבים על שזממו להפסידה כתובתה, וזוה פשיטא דהכאשר זמם הוי מעיקרו לאב, דהרי אותו הם זממו להפסיד, ומ"ל שהכתובה היתה באה לו מחמתה, הא מ"מ השתא שזיכתה לו תורה כתובה נמצא שבאו להפסידו ממון, ועליה דידיה הוא דקמיחייבי ולא על הבת כלל, [נדכיון דכבר היה המעשה המחייב דכתובה דהיינו האירוסיין, ממילא כבר זכה האב בדין הכתובה. ולא דווקא שזכה בממונות, דלענין כתובה יתכן דליכא חוב ממון עד שעת מיתה וגירושיין (יעויין פנ"י כתובות דמ"ג ע"ב, וברא"ש ר"פ אע"פ, ובקוב"ש וגרנ"ט שם מש"כ בזה), אולם עכ"פ כבר זכה בזכות ודין הכתובה ודו"ק שצ"ה

שצה. ואפי' לפי"מ דקיי"ל כרבנן (כתובות מג:) דנשואה כתובתה לעצמה משום דאולי בתר שעת גוביינא, והרי דלא נגמרה עדיין זכיית האב ומכחה הוא דקשקיל, וכמו שביאר בפנ"י שם, מ"מ י"ל דסו"ס הנזק הוא להאב כ"ז שלא נשאת, דבינתיים הוא הבעלים על הדין (וחוב הממון חייל מיד אליו כדלהלן בפנים), והרי הכא אינם משלמין אלא מגדר "מזיק" דעדים זוממין. דדין "הפסד כתובה" ל"ש למירמי עליהו, ושפיר הוי החיוב כאשר זמם מעיקרא לאב ודו"ק.

ובמק"א צידד רבינו לפרש בסברת רבנן שם, דלעולם איכא בכתובה חוב גמור מחיים מדחזינן דיכולה למכור כתובה, (וממילא דהזכיה נגמרת מיד). ואפ"ה בנשואה כתובתה לעצמה, דחיוב הכתובה אינו בשביל רגע הנשואין אלא תמורת העמדת האישות כל ימיה עד שתתאלמן או תתגרש ובאותה שעה כבר אינה ברשותו, ולהכי מעיקרא אינו זוכה בכתובת נשואיה, [וזה"ש בוינתה ונאסרה מפסדת כתובה ולא העמידה לו האישות], את"ד. ולפי"ז נמצא דארוסה כתובתה לגמרי

— מרש"ת], משא"כ הכא גבי מוש"ר דודאי אי נימא דהמחייב דמאה כסף הוא מחמת הבת ואבוה מינה קזכי, שפיר י"ל דחשיב ממון ומלקות להבת, דלענין קלב"מ בתר עיקר החיוב אזלינן, ועיקר החיוב הוא לבת, ומאחר דמיפטר מעיקר חיוביה משום קלב"מ תו ל"ל לאבוה במאי למיזכי, ופשוט.

ואע"ג דכל היכא דאבוה מינה קזכי, אין הביאור בזה דמעיקרא חייל חוב הממון אל הבת ואח"כ זוכה בו אביה, דז"א, אלא דסיבת החיוב גרידא הוא מחמת הבת, אבל זכיית החוב בפועל הוא מעיקרו להאב, דהוא זוכה בסיבת החיוב דידה ועומד במקומה לזכות בחוב הראוי לה, [וכמבואר בחי' ר"ח הלוי פ"ב מנערה הי"ג עיי"ש — ה.], מ"מ כיון דהמחייב הוא מחמתה ואביה זוכה מכחה, שפיר י"ל דחשיב ממון ומלקות לחד לענין קלב"מ, דבתר המחייב וסיבת החיוב אזלינן ולא בתר זכיית חוב הממון בפועל, ודו"ק שצי.

גדר זכיית האב בקנס דמוש"ר

(רה) ומש"כ עוד בגב"א הנ"ל, דבמוש"ר עיקר החיוב דמאה כסף הוא להאב כדכתיב ונתן לאבי הנערה, — הנה באמת אי"ז מוכרח כלל, דהא גבי אונס ומפתה נמי כתיב ונתן לאבי הנערה ואפ"ה מבואר בראשונים ובר"מ פ"ב מנערה הי"ד דמדרין שבח-נעורים הוא דזכי בהו, והרי דמכחה קזכי. והכי מוכח בפשוטו ממתני' דר"פ נערה

לאביה, רק כשנשאת מתחלף דין הכתובה לעצמה עיי"ש בסוגיא דכתובות מ"ג, ושפיר הוי הכא החיוב דכאש"ז לאביה. (וע"ע לעיל הע' רחצ).

שצו. ובזה מיושב נמי קושיית הפנ"י בכתובות דף ל ע"ב (הובא לעיל סק"מ) שהקשה כבא על בת בתו דפטור מקנס משום קלב"מ, והא הו"ל ממון להאב כיון דהקנס

שנתפתה (כתובות מא:): דקתני התם לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה הרי הן לעצמה, [וילפי' לה מקרא דונתן לאבי הנערה ולא לאבי בוגרת כמש"כ רש"י ותוס' בדל"ט ע"א, ועיי"ש בפנ"י שהביא כן מהספרי], והיינו משום דלא נגמרה זכיית האב עד שעת גמ"ד, וכיון דבאותה שעה בוגרת היא הוי קנסה לעצמה. והשתא אי נימא דעיקר סיבת החיוב הוא להאב על שאנס ופיתה את בתו, א"כ הא סיבת החיוב דידיה כדקיימא קיימא ובמאי פקע זכותיה כשבגרה. ונהי דודאי גם לה יש סיבת חיוב וכמו היכא דאין לה אב, מ"מ מאי אולמא דידה בתר בגרות טפי מדמעיקרא, הא מעיקרא נמי הי' לה סיבת חיוב ואפ"ה סיבת החיוב דאביה קדם, וא"כ מאי אישתי השתא במאי דבגרה בינתיים אחר שכבר נשלמה סיבת החיוב. א"ו דאביה מכחה קזכי ומדין שבח-נעורים, ולעולם המעשה המחייב הוא כלפי דידה וראוי להיות הגמ"ד אליה, ולזה קמ"ל קרא דלא נימא דבשעת המעשה המחייב כבר נגמרה זכייתו לענין שיחול החוב אליו בשעת גמ"ד, אלא גמר הזכיה הוא בשעת הגמ"ד גופיה, וכל שיצאה בינתיים מרשותו קנסה לעצמה, ודו"ק. ועכ"פ מבואר דמקרא דונתן לאבי הנערה לא מוכח מידי, ושפיר י"ל גם במוש"ר דמינה קזכי.

אמנם מטעם אחר יש לדון בזה דשאני מוש"ר מאונס ומפתה, דהנה באמת עיקר דינא דמוש"ר צ"ב, דהא נשואה היא כבר ויצאה

לאביה ונפשות מחמת הבת (לפי שיטת רש"י שם דבמיתה לשמים מיקרי נמי נפשות לזה עיי"ש). ולהנתבאר לק"מ, דבאונס ומפתה ודאי דהקנס מחמתה ואבוה מינה קזכי כדאיתא בראשונים, וכיון דבדידה קלבד"מ פטור. שו"ר בס' "בית יעקב" שם שתי' כן. [ועיי"ש בפנ"י שבנה קושייתו ג"כ על הסוגיא דסנהדרין

סוגיית הדף

ריב

שיעורי

דף ד ע"ב

רבי שמואל

מרשות אביה ואמאי הוי קנסה לאביה. וכבר תמה בזה בתורי"ד כתובות מ"ד ע"ב, יעו"ש שחידש דבאמת הא דכתב רחמנא גבי מוש"ר ונתן לאבי הנערה לאו דליהוי דידיה, אלא שיעשה מהן סגולה (עבור הבת). אכן שיטה זו יחידאה היא, ושאר הראשונים לא ס"ל הכי. והשתא לדידהו יש לחקור, מי נימא דגזיה"כ הוא במוש"ר שזוכה מכחה אע"פ שנישאת כבר, או דילמא דבאמת הכא לאו מינה קזכי כלל, אלא מעיקרא הוי החיוב אליו על שהוציאו ש"ר על בתו וכמש"כ הגבו"א שצו.

ר"ו ונפק"מ בחקירה זו לענין דינא דלא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה, דאי נימא דבמוש"ר נמי מינה הוא דקזכי, א"כ גם במוש"ר כשבגרה יהא לעצמה כמו באונס ומפתה, אולם אי נימא דבמוש"ר עיקר המחייב הוא להאב, א"כ מסתברא דגם אם בגרה בינתיים הוי דאב, ולא איכפ"ל כלל במאי דיצאה מרשותו וכדלעיל. [ואע"ג דגבי אונס ומפתה ה"ט משום דדרשי' ונתן לאבי הנערה ולא לאבי בוגרת, וגבי מוש"ר נמי כתיב כן, מ"מ אי נימא דעיקר המחייב דאב, ל"ש כלל לדרוש גבי מוש"ר הך דרשא. ואם כי

בספרי דריש הכי להדיא גם גבי מוש"ר, אולם בספרי שם גבי אונס משמע דהדרשא היא לענין אם אנס בוגרת, וה"נ הכא איירי לענין אם הוציא ש"ר על הבוגרת יעו"ש, אבל לענין אם בגרה בינתיים קיימא ספיקא דידין.

וכן יש להסתפק לענין לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב, דתליא נמי בחקירה הנ"ל. ובתורי"ד כתובות דמ"ד ע"ב מפורש בזה דגם במוש"ר ה"ה לעצמה, אולם הרי איהו לשיטתי' דגם בחיי האב הוי דידיה וכדלעיל, משא"כ לדידן תליא לכאורה בחקירה הנ"ל. אך בזה י"ל דאפי' נימא דעיקר המחייב הוא דאב, מ"מ במת יהא קנסה לעצמה, דבאמת הא גם לבת יש סיבת חיוב וכדקיי"ל כתובות מ"ד ע"ב דהמוש"ר על היתומה חייב, (ואפי' ריב"ח לא פליג התם אלא משום דיתומה נתמעטה לגמרי מדין זה מקרא דלאבי הנערה פרט לזו שאין לה אב, וכש"נ במק"א שצ"ח, אבל היכא דבשעת הוצאת ש"ר היה לה אב ליכא להאי מיעוטא כדמשני התם בסוגיא לענין אונס ומפתה בבא עליה ואח"כ נתייתמה עיי"ש). רק דשתי פעמים לא חייבה תורה, אבל במת דאין אדם מורישי קנס לבניו וא"צ לשלם לאב שפיר חייב להבת.

גנאי האב עכ"ל. ויש פנים בדבריו לכאן ולכאן ודו"ק. (מרש"ת). וע"ע להלן הערה תכה מה שהובא שם מדברי הרמב"ם והרמב"ן בגדר ק' סלע דמוש"ר ודו"ק — ה.]. אך מש"כ שם ב"הפלאה" דבמפתה נמי צ"ל דעיקר החיוב לאביה, דאי מדידה קזכי הא מחלה עיי"ש, כבר נתבאר היטב במק"א דאין ראייה מזה ואכמ"ל. ועי' להלן ד"ח הע' לג). — ליקוט.

שצח. ויעויין בדו"ח רעק"א בסוגיא שם (ד"ה אלא אי אמרת) דנקט דלאו מיעוטא הוא אלא דכל החיוב הוא רק להאב וממילא מיפטר כשאין אב, ועיי"ש מה שתמה לפי"ז בסוגיית הגמ' שם, וצ"ע בדבריו, ואכמ"ל — ליקוט.

ד"י דחשבי' כה"ג ממון לאב ולא להבת, אבל כבר נתבאר היטב החילוק בזה] — ליקוט. **שצז.** ושור"ר שכ"כ בדו"ח הגרע"א וב"בית יעקב" שם (מד:): וכן ב"הפלאה" שם, [ואסבר לה התם, דכי היכי דאם אמת נסקלת על פתח בית אביה לומר ראו גידולין וכו', ה"נ במוש"ר הקנס לאביה. — ויעויין עוד בשטמ"ק כתובות ל"ט ע"א בשם הרא"ש וז"ל, הואיל ונשואין מוציאין מרשות אב, היינו לענין הפרת נדרים וכו' אע"ג דנשואין אינם מוציאין מרשות אב לענין מאה כסף של מוש"ר, תירץ רמ"ה ז"ל משום דהתם הוציא לעז על האב שיאמרו ארור שזה גידל ולכך נסקלת נמי על פתח בית אביה, הלכך עיקר חיוב הממון הוי בשביל

ברם לשיטת ר"י הלבן (ב"ק דע"ב) דרק קנס דאונס ומפתה אין מוריש לבניו, ומטעם דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו והו"ל כבגרה, לפי"ז הכא ל"ש ה"ט אי עיקר המחייב הוא דאב. וגם לשאר שיטות י"ל דכיון דכבר נתחייב לאב אלא שאין למי לשלם, ל"ש לומר שיתחייב לבת, כיון דלא נפטר מחיובו לאב אלא שאינו בעולם לשלם לו, וצ"ע בזה שצט" — ליקוט].

ויעויין בפנ"י כתובות דמ"ד ע"ב שכתב להדיא דגם במוש"ר בבגרה עד שלא עמדה בדין ה"ה לעצמה. [אלא שכתב שם דלא משכח"ל להאי מילתא גבי מוש"ר רק בבגרה לפני ביאת המזימים, דאילו אח"כ הוי חיוב הקנס והעב"ד בזמן א', ולא משכח"ל דתבגור בינתיים עיי"ש. ובאמת א"צ לזה, דלא תליא בהעב"ד אלא בגמ"ד, וגם אם בגרה אחר הזמה קודם גמ"ד אכתי הוי קנס וה"ה לעצמה" — ליקוט]. ומבואר מדבריו דנקט דמוש"ר נמי סיבת החיוב הוא מחמת הבת ומינה קזכי. או דנימא איפכא דס"ל דגם באונס ומפתה איכא סיבת חיוב להאב מצד עצמו וכדמשמע מדברי הגבול"א הנ"ל, ואפ"ה הוי גזיה"כ דמשבגרה פקע זכות האב, וממילא י"ל דה"ה במוש"ר. אכן לפי"מ שצידדנו לומר דמוש"ר מדנפשיה קזכי ושאני מאונס ומפתה בזה, לפי"ז ודאי

שצט. נא"ה אין הכוונה בזה דכבר חל חוב ממון אל האב, דהא קודם גמ"ד איירינן, אלא דעכ"פ כבר חיילא סיבת החיוב ודינו להתחייב קנס לאביה, וע"ע להלן (ה). ס"ק רלח בגדר חיוב קנס ודו"ק]. ויעויין במאירי (כתובות מד:) שכתב להדיא דמוש"ר נמי אם מת האב קודם העב"ד קנסה לעצמה — מרש"ת.

ת. וגם לענין להורישו לבניו שכתבו האחרונים דסגי בביאת עדים, נתבאר במק"א שלא כדבריהם, וכן הא מבואר בתוס' כתובות דל"ח וב"ק דע"ב — ליקוט.

תא. ואע"ג דהשתא אמרי' באמת לר"ש דאינו נעשה

מסתברא דאף בבגרה יהא לאב. [ועוד נראה דבאמת לכל הצדדים יש לפקפק בסברת הפנ"י, דכיון דסו"ס במוש"ר בלא"ה נשואה היא ויצאה מרשותו, ואפ"ה גזיה"כ דהקנס לאביה, יהא מאיזה טעם שיהיה, א"כ מ"ל אינה ברשותו משום נשואין או משום בגרות, ומהכ"ת דליפקע בבגרות, ועי' — ליקוט].

ובתוס' כתובות דמ"ב ע"ב גבי מילתא דר"ש דס"ל דלא תליא בהעב"ד אלא אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב ה"ה לעצמה, דכתיב ונתן וגו' לא זיכתה תורה לאב עד שעת נתינה, וכתבו התוס' שם ד"ה ונתן, דגבי מוש"ר דכתיב נמי ונתנו לאבי הנערה, איכא למימר ונתן לחוד ונתנו לחוד עיי"ש, ותמה הגרע"א שם דמנ"ל באמת דמוש"ר לא הוי דינא הכי, והיכן מצינו דמוש"ר יכול להורישו לבניו משעת העב"ד, ומאי הוי ק"ל להתוס'. [וי"ל בפשוטו דהתוס' נמי לא הוי ק"ל מידי, אלא דשו"ט איך הדין במוש"ר, וכ"ה בראשונים שם יעו"ש בדבריהם — מרש"ת].

ועפ"י הנתבאר יש ליישב, דס"ל להתוס' דהא דאמרי' לא זיכתה תורה לאב עד שעת נתינה, היינו דהזכיה שזוכה מהבת לא זיכתה תורה אלא בשעת נתינה, אבל אל"ה ל"ש כלל לומר דשאני קנס זה משאר קנסות ואינו נעשה ממון משעת העב"ד^א, וע"כ כ"ז אינו שייך אלא

ממון עד שעת נתינה, כמבואר בתוס' שם לקמיה (ד"ה אי הכי) דאי מודה מיפטר, היינו משום דאחר דאין זכייתו נגמרת עד שעת נתינה ממילא מעוכב הוא שלא יחול חוב ממון קודם, דחוב הממון צריך לחול מיד אליו וכדלעיל בפנים ס"ק רד, אבל מצד עצם דין הקנס לא היה שייך לומר שיהא חלוק משאר קנסות ולא יחול בשעת העב"ד ודו"ק. [כן היה נראה תוכן כוונת רבינו עפ"י דקדוק לשונו — בכדי שיתאים עם דברי התוס' שם. אך ברשימות תלמידים ממחזור מוקדם מצאנו שסתר באמת רבינו תירוצו מכח דברי התוס' הנ"ל].

